

Politigeneralist i endring

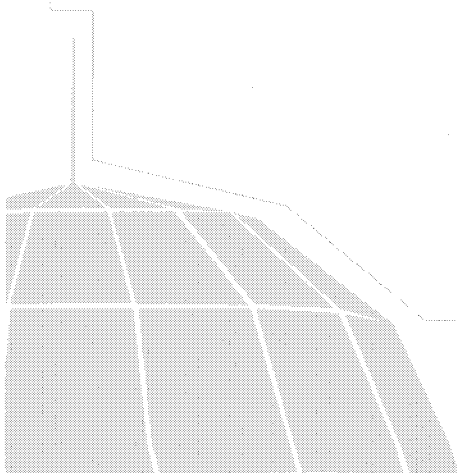
Johnny Steinbakk

[2010]

Mastergradsoppgave i praktisk kunnskap

Eksamenskode:

MP 300P 004

Innhold	side
Forord.....	4
Sammendrag.....	6
Summary.....	7
1. Innledning.....	8
1.2 Arbeidsgruppen for ny rammeplan til PHS.....	11
2. Politiutdanningen – kort historikk.....	12
3. Fagplaner og faglig innhold i dagens politiutdanning.....	14
3.1 Første studieår – Bachelor 1 (B1).....	14
3.2 Andre studieår – praksisåret.....	15
3.3 Tredje studieår.....	16
3.4 Utdypende om innholdet i utdanningen.....	17
3.5 Spesialkompetanse.....	18
4. Mitt første møte med generalisten.....	21
4.1 Generalistkunnskap sett i lys av episteme, techne og fronesis.....	24
4.3 Hvilke kunnskaper hadde jeg og bestefar.....	26
5. Politiets arbeidsoppgaver og utdanning.....	29
5.1 Hvilke oppgaver møter politiet.....	29
5.2 Nye metoder – ny teknologi.....	30
5.3 PHS og generalisten.....	31
5.4 Den helhetstenkende generalisten.....	32
5.5 Den ønskede politigeneralisten.....	34
5.6 Deltaker i praksisfeltet.....	35
5.7 Læring og refleksjon i praksisåret.....	36
5.8 PHS som profesjonsutdanning.....	40
Opptak til PHS.....	42
6.1 Opptakskrav.....	43
6. Politigeneralisten i yrkesutøvelsen.....	47
7.1 Fortellinger fra egen praksis.....	48
7.2 Hvordan teoretisk kunnskap kan forberede til yrkesutøvelse.....	49
7.3 Hvordan læres ferdigheter.....	50
7.4 Hvordan lære å se helhet og tenke selv.....	53
7.5 Hvordan lære å bryte med dårlige sedvaner.....	55
7.6 Politiblikket som en del av kunnskapen.....	56
7.7 Hvordan lære å være seg selv.....	58
7. Utdannelse og dannelse av generalisten.....	60
8.1 Hvordan komme på plass?.....	62
8.2 Lærer sin rolle i refleksjon.....	63
8.3 Hvordan utdannes og dannes studentene?.....	64
8.4 Utdanning og dannelse i praksisåret.....	66
8.5 Er all erfaring ”åpen” for kritisk refleksjon?.....	68
8.6 Gir faglig fordypning mulighet til refleksjon?.....	69
8. Politigeneralist i endring.....	71
9.2 Utdanner PHS til politigeneralist?.....	73
9. Fra erfaring til tekst – å skrive fram masteroppgaven.....	79
10.1 Essay som en kritisk utprøvende metode.....	81
Litteraturliste.....	84

FORORD

De dagligdagse ting kan bli så selvfølgelig at jeg ikke ser dem. Jeg tar for gitt at familien er der, at jeg er den jeg er, arbeider med det jeg gjør, har kollegaer og venner som jeg har. Aristoteles sier at ingen overveier det som umulig kan være annerledes.(1999, sjette bok, 7) Da jeg begynte å arbeide med problemstillingen i denne masteroppgaven, ble det etter hvert mer tydelig at det jeg har tatt for gitt, er annerledes enn jeg trodde.

Når min sønn sier at jeg tilhører oldtiden, skulle han bare visst hvor nær sannheten han faktisk var. Det er jo der jeg har hentet inspirasjon og kunnskap til denne masteroppgaven. Ved å gå tilbake til oldtiden og antikkens filosofer, har jeg sett noe nytt. Vi må aldri stanse opp å undre oss, tenke eller reflektere, for da kan vi ende opp med å akseptere det vi ser og erfarer, som om det umulig kan være annerledes.

Jeg vil gi en stor takk til alle som har vært berørt av min masteroppgave, både direkte og indirekte. En spesiell takk til min familie, som har stått ut med mine opp og nedturer, fra dyp frustrasjon til stor glede.

Min veileder Ruth Helene Olsen er årsaken til at jeg leverer denne oppgaven, uten hennes motivering og hjelp, har jeg fortsatt levd lykkelig uvitende om hva praktisk kunnskap faktisk handler om. Ruth har åpnet døren til kunnskapen, jeg måtte selv gå inn og hente den og slite meg fram til hva den egentlig er. Takk for god veiledning og læring. Til slutt vil jeg takke mine Asics joggesko og Bodø marka, uten dere hadde jeg ikke fått ristet løs tankene, som noen gang satt så alt for fast.

Tusen takk til dere alle!

Bodø, juni 2010

Johnny Steinbakk

”Life is like a box of chocolates.....

you never know

what you´re gonna get”

Forrest Gump 1994

Sammendrag

Politi­høgskolen i Norge skal utdanne studenter til å bli reflekterte og handlekraftige polititjenestemenn/-kvinner, som er i stand til å utføre generalistoppgaver i politiet.

Masteroppgaven tar utgangspunkt i høgskolens mål, for å se hvordan de kan nå dem. Fremgangsmåten er en dialog gjennom en kritisk refleksjon, der jeg bruker min egen erfaring og ser inn i praksis ved utdanningen. Dialogen beveger seg fra et historisk blikk på utdanningen, via målene og innhold i dagens utdanning, til hva som kan fremme eller hemme en utdanning og dannelse av den ønskede generalisten. Aristoteles danner en analytisk plattform for dialog og refleksjon i oppgaven.

Spenningsfeltet mellom teori og praksis åpner for en dialog om hvilken kunnskap studentene må ha, hvordan dette kan læres og hvor det skal skje. Samfunnet og kriminalitetsbildet endrer seg. Oppgaver som tidligere ble regnet som spesialistkunnskap er nå integrert i generalistkompetansen. Ungdommen som skal bli morgendagens politi er også i endring. Høgskolen står i en stadig prosess for å tilpasse seg samfunnet de er en del av.

Masteroppgaven reflekterer over hvilke kunnskaper studentene har og må ha, men viktigst av alt er hvordan de klarer å sette dem ut i praksis. Den reflekterte og helhetstenkende politigeneralisten har evne til å vurdere å overveie hva som er en god eller dårlig handling. Når studentene lærer seg dette, vil de også selv kunne vurdere om deres kunnskap holder mål, eller om de må lære mer.

Avhandlingen har ikke til hensikt å komme frem til noen endelige svar eller konklusjoner, men den kan åpne for en ny dialog og en refleksjon som kanskje bidrar til å få en god politiutdanning enda bedre.

Summary

The Police academy in Norway shall train students to become reflective and actionable police officers /-women, who are able to perform generalist duties in the police.

The thesis is based on the academy's goals, to see how they can achieve them. The procedure is a dialogue through a critical reflection, where I use my own experience and looking into the practice of education. The dialogue moves from a historical view of education, through the objectives and content of today's education, for what may promote or inhibit an education and the formation of the desired general list. Aristotle provides an analytical platform for dialogue and reflection in the exercise.

The tension between theory and practice allows for a dialogue on the knowledge students need, how this can be learned and how it will happen. Society and crime is changing. Tasks that previously were regarded as specialist knowledge, is now integrated into generalist skills. Youngsters who will be tomorrow's police are also changing. Police academy is in a constant process of adapting to society they are a part of.

The thesis reflects on what knowledge students may and should have, but most important is how they manage to practice their knowledge. The reflective and holistic police generalist have the ability to assess to consider what is good or bad action. When students learn this, they will also be able to assess their knowledge up to standard, or whether they need to learn more.

The thesis does not intend to reach any definitive answers or conclusions, but it can open a new dialogue and a reflection that can help to get a good police education even better.

1 Innledning

Jeg er politimann og gikk ut av Politiskolen i 1985. Politiutdanningen var da en lønnet 2-årig etatsutdanning. Lønn under utdanningen medførte pliktjeneste i ett år og beordringsplikt.

Etter Politiskolen arbeidet jeg som politimann ved Bodø politikammer i 12 år. I disse årene fikk jeg erfaring fra forskjellige avdelinger på politikammeret. Jeg arbeidet flere år ved ordensavdelingen hvor jeg deltok i ordenstjeneste med vaktjeneste. Her fikk jeg også erfaring fra etterforskning i kriminalsaker og trafikksaker. Jeg kjørte ett år i Utrykningspolitiet og fortsatte deretter med trafikkforebyggende arbeid ved politikammeret. I 1990 deltok jeg i oppstarten av Kriminalitetsforebyggende politiarbeid blant barn og unge i Bodø.

Siden 1997 har jeg vært ansatt som nestleder og senere som studieleder ved Politihøgskolen, avdeling Bodø. I denne tiden har jeg medvirket til uteksaminering av ca 900 studenter ved Politihøgskolen¹ i Bodø. Som studieleder har jeg personal ansvar for ansatte og fagansvar for studenter og samarbeider med høgskolens avdelinger i Oslo, Kongsvinger og Stavern. Arbeidet har gitt meg kunnskap om organisasjonen, høgskolens oppgaver og kultur.

Arbeidsoppgavene som politimann og studieleder har krevd faglig allsidighet både med henblikk på kunnskap og praktiske ferdigheter. Jeg har deltatt i mange prosjektarbeid som har vært utfordrende og krevd at jeg tenkte nytt, og så muligheter i det nye og uprøvde. Arbeidet har krevd at jeg har lært meg til å være kritisk, men også nysgjerrig og samtidig åpen for nye muligheter.

Da jeg gikk ut porten på Politiskolen med vitnemålet i handa, var jeg stolt men samtidig spent på hva jeg ville møte i det virkelige arbeidsliv. Vitnemålet ga meg mulighet til å realisere drømmen om å bli politi. Jeg kjente en sitrende spenning, men også en anelse av utrygghet. Jeg visste at å komme i mål som politi, betydde at jeg måtte forlate denne trygge tilværelsen som elev i et beskyttet skolemiljø. Jeg visste at jeg ikke lengre kunne støtte meg til læreren eller veileder når det oppsto problemer.

---

¹ PHS heretter kalt PHS

Som nyutdannet politikonstabel ble jeg allerede første arbeidsdag sendt ut på oppdrag. Mine kollegaer forventet at jeg hadde den nødvendige kompetansen som yrket krevde, og behandlet som de eldre kollegaene når oppdragene ble tildelt. Jeg opplevde en stor forskjell fra å være elev og aspirant. Jeg var en likeverdig samarbeidspartner, med samme rettigheter og forpliktelser som de andre politifolkene. Hvis jeg handlet feil på Politiskolen, risikerte jeg korreksjon fra lærer og veileder, eller en dårlig karakter i faget. Som politimann risikerte jeg kritikk fra mine kollegaer, klage i media og fra publikum, eller at dommeren i retten ga meg irrettesettelse for dårlig politiarbeid. I verste fall kunne jeg bli satt under etterforskning og bli straffet, eller avskjediget fordi jeg hadde begått alvorlige tjenestefeil eller lovbrudd.

Overgangen fra elev til politimann opplevdes som faglig utfordrende og spennende, men også som ansvarsfullt og risikopreget. Skulle jeg unngå kritikk og reprimande måtte jeg utføre de oppgaver jeg ble tildelt på en riktig måte. Det vil si at jeg måtte vite hva jeg skulle gjøre og hvordan oppgaven skulle utføres i henhold til faglige og etiske krav til godt politiarbeid.

Da jeg søkte stilling ved Politiutdanningen, var det med bakgrunn i min etatsutdanning og yrkespraksis som politimann. Etter overgangen til høyskole har utdanningen vært under stadig revisjon. Fra 2007 frem til i dag har jeg som studieleder deltatt i utarbeidelse av nye fagplaner til Bachelorutdanningen. De nye fagplanene er en følge av innføring av ny rammeplan i utdanningen. Fagplanene skal ivareta rammeplanen og de ulike bestemmelser som regulerer utdanningen ved PHS.

Arbeidet med fagplanene har gitt meg innsyn og en ny forståelse av hva politiutdanningen skal være og hvilke normer, regler og bestemmelser den er basert på. Et sentralt mål i hele arbeidsprosessen har vært å sikre at utdanningens mål, samt politiets yrkesfunksjon og rolle står i samsvar med hverandre. Politirolleutvalget som ble opprettet ved kgl. resolusjon i 1976 utformet 10 grunnprinsipper for norsk politi. Disse prinsippene ble vedtatt av Stortinget under behandlingen av stortingsmelding nr. 23². De 10 prinsippene har i stor grad blitt lagt til grunn for utviklingen av politiet og ble på nytt vedtatt i Stortingsmelding nr 42(2004-2005). I punkt 5 står det: *Politimannen skal være en generalist.*

---

² Jf. Innstilling til Stortinget. nr. 192 (1991-1992)

Rammeplanen for PHS har med utgangspunkt i Stortingsmeldingene³ som mål at studentene etter endt utdanning skal være i stand til å utføre generalistoppgaver i politiet⁴.

*Ifølge rammeplanen er en generalist en tjenestemann/-kvinne som besitter grunnleggende kunnskaper og ferdigheter i politiets forebyggende, kriminalitetsbekjempende og trygghetsskapende arbeid. I løsning av oppgavene skal generalisten ha kompetanse for å foreta helhetsvurderinger, se sitt arbeid i en bredere samfunnsmessig sammenheng og trekke inn relevant spesialkompetanse og samarbeidspartnere ved behov. Generalisten skal ha utviklet grunnlag for fortsatt læring og utvikling gjennom utøvelsen av yrket.*⁵

Åsmund Birkeland skriver at generalisten er en person med allsidige kunnskaper som kan noe om mange ting, uten å være spesialist på noe. Generalisten har et stort kunnskapsfelt med liten dybde i kunnskapen, i motsetning til spesialisten som har dyp kunnskap om et lite felt. Allsidigheten til generalisten, med et mangfold av kunnskap og ferdigheter, gir muligheter til å variere måter å vurdere, bedømme og å handle på. Generalisten er sannhetssøkende og i stand til å tenke selv, som derfor kan ta egne beslutninger og handle selvstendig.⁶

St.meld. nr. 22 fastsetter at generalisten *er politipersonell som har utdanning og øvelse i de vanlige politigjøremålene.*⁷

Stortingsmelding nr 42 sier at grunnutdanningen er en generalistutdanning som skal gi et solid grunnlag for å starte i politiyrket og for videre læring gjennom yrkeserfaring, videre utdanning og annen kompetanseheving.⁸

Med grunnlag i mine erfaringer som politimann og studieleder vil jeg i denne masteroppgaven rette søkelyset mot innholdet i politiutdanningen i Norge, og om den svarer til kravet i St.meld. nr.42, om at generalisten skal ha allsidige kunnskaper og ferdigheter som gjør han i stand til å utføre ulike arbeidsoppgaver som politiet møter i sitt arbeidsfelt.

---

³ Stortingsmelding nr. 23 (1991-92) og St.meld.nr. 42, 2004-2005

⁴ PHS Studenthåndbok 2009-2010, Gammel og ny rammeplan

⁵ Rammeplan for bachelorutdanningen, PHS, 2009.

⁶ Birkeland, Åsmund (2007), Politigeneralisten, PHS, s. 3-6

⁷ Stortingsmelding nr. 22 (2000-2001), pkt 3.5.1

⁸ Stortingsmelding nr. 42, 2004-2005, 8.2.1

Stortingsmeldingen sier at politiutdanningen skal sikre at studenten er kompetent til å utføre politiarbeid, uansett hvilket praksisfelt. Problemstillingen er:

- Utdanner PHS til politigeneralist?

1.2 Arbeidsgruppen for ny rammeplan

I oppgaven vil vurderinger fra arbeidsgruppen for ny rammeplan bli trukket frem. Derfor vil jeg avklare hva denne gruppen er og hvilket mandat de hadde. I mars 2006 ble det opprettet en arbeidsgruppe for å utarbeide et utkast til ny rammeplan for bachelorutdanningen ved PHS. Arbeidsgruppen for ny rammeplan⁹ besto av 9 personer, herav 2 studieledere, 1 koordinator ved grunnutdanningen, 1 hovedveileder for praksisåret, 3 lærere fra hvert sitt fagområde, 1 student og 1 stipendiat/politioverbetjent. Hovedveileder ble hentet inn fra ytre etat og representerte praksisfeltet. Ifølge mandatet til arbeidsgruppen, skulle det lages et utkast som baserte seg på en revisjon av den gamle rammeplanen, som ivaretok innspill fra høgskolens styre, studentevalueringer, NOKUT, Politidirektoratet og politisk ledelse.

Arbeidsgruppen utformet et forslag basert på at nyutdannende polititjenestemenn og kvinner skal være generalister. Utdanningen skal preges av yrkesrettet undervisning og læring med studentaktive læringsformer. Utdanningen skulle som tidligere rammeplan inneholde både politifaglige, juridiske og samfunnsfaglige områder. Studentene skulle også få mulighet til å fordype seg i minst ett valgfritt emne.¹⁰

Etter en periode på ca 3 år med forarbeid, utarbeidelse og operasjonalisering, ble fagplanene satt i drift fra høsten 2009. Da startet den nye bachelorutdanningen sitt første kull med bachelor-1 studenter. Fra høsten 2011 vil utdanningen ha innført ny rammeplan for alle studenter ved høgskolen.

---

⁹ Heretter kalt arbeidsgruppen.

¹⁰ Rapport – utkast til ny rammeplan, (2006) PHS, s.5.

2 Politiutdanningen – kort historikk

Frem til 1992 ble politiet i Norge utdannet på Politiskolen i Oslo. Dette var en etatsskole direkte underlagt Justisdepartementet, som regulerte alle forhold av betydning for Politiskolen, både faglig, administrativt og økonomisk.¹¹ Elevene ved Politiskolen fikk lønn under utdanning. Lønnen medførte 1 års plikttjeneste og beordringsplikt etter endt skole. Utdanningen var inndelt i politilinje og lensmannslinje. De som valgte lensmannslinjen fikk tvangsfullbyrdelse som et ekstra fag i utdanningen. Det kvalifiserte til å arbeide med tvangs- og gjeldsordnings saker, i tillegg til ordinære politioppgaver ved et lensmannskontor.

Fra 1981 var grunnutdanningen tredelt med inndeling på grunnkurs-1 (G-1) og grunnkurs-2 (G-2). Politiaspirantene begynte i G-1 med 12 uker innføringskurs, som besto av 7 uker teori og 5 uker i leir med praktisk opplæring i politioperative oppgaver. Deretter gjennomgikk politiaspirantene en praksisperiode på ca 12 mnd ved et politikammer eller lensmannskontor. Etter praksisperioden kom elevene tilbake til Politiskolen og fullførte studiet med en ny teoridel som varte i 32 uker. Politiskole utdanningen ga ingen vekttall (som i dag er studiepoeng) og falt følgelig utenfor det akademiske grads- eller belønningssystemet.

I 1992 gikk politiutdanningen fra å være en 2-årig etatsutdanning til å bli en 3-årig høyskoleutdanning. PHS er som den gamle etatsskolen den sentrale institusjonen for utdanning av tjenestemenn til politi- og lensmannsetaten i Norge. PHS ledes av en rektor med et høyskolestyre som øverste organ. Politidirektoratet har, ansvaret for faglig ledelse, styring, oppfølging og utvikling av Politiutdanningen.¹²

Rammeplanen for bachelorutdanningen vedtas av Justis- og politidepartementet i samråd med Kunnskapsdepartementet. PHS reguleres gjennom Politiloven og delvis gjennom Lov om universiteter og høyskoler.¹³

Politiutdanningen er profesjonsrettet og skal på et høyt nivå utvikle og formidle nødvendige kunnskaper, ferdigheter og holdninger som politiet må ha for å utføre sitt yrke¹⁴. Dette synliggjør at utdanningen vektlegger tre områder som skal komme til uttrykk i utdanningens

¹¹ Mot en Politihøgskole, Prosjektoppgave ved rådet for arbeidslivsstudier, 1990

¹² PHS hjemmeside, https://www.politi.no/politihogskolen/om_politihogskolen/

¹³ Rapport fra NOKUT, 2006, s.3

¹⁴ strategisk plan for PHS, 2007-2012

rammeplaner og fagplaner. Stortinget bestemmer gjennom statsbudsjett hvor mange studenter som hvert år skal tas opp på PHS.

Strukturen og faglig innhold i den tidligere Politiskolen og dagens PHS kan virke ganske like. De har begge en teoretisk innføring, overgang til praksisperiode og avsluttende teori og fordypningsdel. De fleste av fagene fra etatsutdanningen finner vi igjen på PHS. Norskfaget er tatt ut og samfunnsfag er erstattet med sosiologi. Politiskolen utdannet allikevel til det som strengt talt var nødvendig for å kunne utføre generalistoppgaver i politiet. Fagene ble komprimert inn på totalt 1 års teori studie, som ga en begrensning på hvor dypt man kunne gå inn i de enkelte fag og hvilke spesialistferdigheter det var tid til å lære. Spesialistferdigheter måtte derfor læres etter at elevene var kommet ut i aktiv tjeneste som politi

I 2004 ble politiutdanningen akkreditert som høgskole, og grunnutdanningen ga en bachelorgrad. Akkrediteringen kom som en følge av at høgskolen hadde klart å oppfylle kravene som NOKUT¹⁵ satte til faglig innhold ved en høgskole. NOKUT stiller krav til alle prosesser som har betydning for studiekvaliteten. Dette gjelder informasjon til mulige søkere, innhold i studieløpet til avslutning av studiet.¹⁶ Akkrediteringen krever at PHS følger opp regler og krav til kvalitet som gjelder for alle andre høgskoler i landet. NOKUT skal minst hvert sjetten år foreta en vurdering av høgskolens kvalitetssikring og kan komme med sine anbefalninger om forbedringer.

Rammeplanen for PHS danner grunnlaget for fagplaner i de enkelte fag. Fagplanene er kontrakten mellom PHS og studentene. De bestemmer mål, innhold og vurdering i de ulike fag. Sommeren 2007 godkjente Justis- og politidepartementet en ny rammeplan for bachelorutdanningen, som iverksettes fra skolestart høsten 2009. I den nye rammeplanen har høgskolen endret betegnelsen fra grunnutdanning til bachelorutdanning. Det faglige innholdet har skiftet fra tre fagområder til fem hovedområder. De tre gamle fagområdene var

1. Juridiske fag
2. Samfunnsvitenskapelige fag med språk
3. Politifag med idrett

---

¹⁵ Norsk organ for kvalitet i høyere utdanning (NOKUT)

¹⁶ Rapport fra NOKUT, 2005, s. 4

De fem nye hovedområdene er

1. Politi og samfunn
2. Operative oppgaver
3. Metode
4. Etterforskning
5. Forebyggende politiarbeid

3. Fagplaner og faglig innhold i dagens politiutdanning

For å få en bedre oversikt over hvilke fag i utdanningen som skal føre til generalistkompetanse, vil jeg gi et kort innblikk i det faglige innholdet i de tre studieårene.

I strategisk plan for PHS, som er utdanningens overordnede målsetting, fremheves utvikling av kunnskap, ferdigheter og holdninger som tre viktige områder. Dette kommer til uttrykk i både gammel og ny rammeplan som sier at etter endt utdanning skal studentene ha utviklet kunnskaper, ferdigheter og holdninger som gir godt grunnlag for arbeid med å bekjempe kriminalitet og med å fremme trygghet, orden og rettssikkerhet. Ny rammeplan presiserer også at formålet med studiet er å utdanne til reflekterte og handlekraftige polititjenestemenn/-kvinner¹⁷.

3.1 Første studieår – Bachelor 1(B1)

I første studieår skal studentene tilegne seg en grunnleggende forståelse for politiryket, og utvikle en faglig plattform for videre læring. De skal tilegne seg grunnleggende kunnskaper i fag og emne, og gradvis bli i stand til å se tverrfaglige sammenhenger gjennom fagene som er i utdanningen. *Studenten skal etter endt utdanning være i stand til å utføre generalistoppgaver i politiet.*¹⁸

---

¹⁷ Gammel og ny rammeplan for PHS

¹⁸ Fagplan B1, 2009-20010, PHS, s.7

Studiet er inndelt i 5 hovedområder. Inndelingen skal systematisere kunnskapen på en logisk måte som er rettet mot hovedoppgavene som generalisten utfører.¹⁹ Jeg går derfor inn i fagplanene på de spesifikke fag for å vise hvilke fag PHS vektlegger som grunnlag for generalistkompetanse.

Det er totalt 16 fag fordelt på 5 hovedområder, som gir godkjenning av 60 studiepoeng.

Tabellen under viser hvordan fagene i B1 er inndelt i hvert sitt hovedområde.

Hovedområder – fordeling av fag – B1				
Politi og samfunn	Operative oppgaver	Etterforskning	Metode	Forebyggende
Politolære	Rapport- og etterforskningslære	Rapport- og etterforskningslære	vitenskapsteori og forskningsmetode,	Forebyggende - innføring
Sosiologi	sosiologi		politiets datasystemer	
Yrkesetikk	psykologi		juridisk metode	
	vegtrafikk			
	ordenstjeneste med livreddende førstehjelp,			
	ordensjuss			
	strafferett og straffeprosess	Strafferett og straffeprosess		
	kriminalteknikk,	Kriminalteknikk		
	fysisk trening			
	arrestasjonsteknikk			
	kommunikasjon og konflikthåndtering			

3.2 Andre studieår – praksisåret

I praksisåret skal studentene tilegne seg bred og allsidig innsikt i praktisk arbeid i politi- og lensmannsetaten. Dette skjer under opplæring ved et av landets politidistrikter. Noen blir plassert på et lensmannskontor, andre på en politistasjon. Studentene får oppfølging og veiledning av en praksisansvarlig, praksisveiledere og faglærer ved PHS.

Tabellen under viser hvilke fag, disipliner eller øvelser studentene må gjennomføre i praksisåret. Dette gir godkjenning av 60 studiepoeng.

Fordeling av fag – disipliner og øvelser – GU2		
Temauker i leir 2 uker	Innføring til praksisperioden 1 uke	Utrykningskjøring kompetansebevis 2 uker,
Politioperativ tjeneste, Patrulje- og ordenstjeneste Ca 20 uker,	Trafikktjeneste 2 uker	Trafikkautorisasjon alkometer 1 dag
Etterforskning 6 uker	Våpenopplæring 1 uke	Idrett
Veiledning i juridiske emner, Forvaltningstjeneste 2 dager	Ekstern hospitering 4 uker	Sivilrettslige gjøremål 1 uke

¹⁹ Ny rammeplan, 2007, PHS

3.3 Tredje studieår

I løpet av tredje studieår skal studentene videreutvikle kunnskaper, ferdigheter og holdninger fra B1 og praksisåret. De skal opparbeide dypere forståelse innenfor sentrale deler av arbeidsfeltet ”kriminalitetsforebyggende arbeid”, ”ordenstjeneste” og ”etterforskningstjeneste” og forstå sammenhengen mellom disse.

Studentene skal bli i stand til å fungere i politirollen ut i fra de politifaglige, juridiske og samfunnsmessige krav til kompetanse som settes til denne rollen. De må kunne utøve og analysere politiets arbeid og politiets arbeidsmetoder. De skal ha en reflektert holdning til yrket og politiets arbeid.. De skal tilegne seg kunnskaper innenfor ett valgfritt fordypningsemne.²⁰

Flere av fagene i 3. klasse bygger på fag som de hadde i 1. klasse. Eksamen i disse fagene blir slått sammen med pensum fra både 1. og 3. studieår. Tabellen viser totalt 14 fag i tredje studieår. Disse fagene utgjør 60 studiepoeng (stp).

Fordeling av fag ut fra fagområde, temaarbeid og fordypningsemner – 3. studieår				
Politifag	Juridiske fag	Samfunnsfag og språk	Tverrfaglig temaarbeid	Fordypningsemner (kan velge ett av disse)
Politilære og yrkesetikk	Strafferett og straffeprosess	Psykologi 2	Kriminalitetsforebyggende arbeid	Elektroniske spor (Bodø + Oslo)
Forebyggende polititjeneste		Kriminal kunnskap	Ordenstjeneste	Police and diversity (Bodø + Oslo)
Idrett		Engelsk	Etterforskning	Tvangsfullbyrdelse og gjeldsordning
Rapport og etterforskningslære				Kriminalitetsforebyggende arbeid (Bodø + Oslo)
Kriminalteknikk				Natur og miljøkriminalitet (Bodø + Oslo)
Politioperative disipliner i leir				Kriminalteknikk-brannetterforskning (Oslo)
				Politihistorie (Oslo)
				Course description for international police cooperation (Oslo)
				Finansiell etterforskning (Oslo)

Oversikten viser gjeldende fagplaner ved PHS, med fag og øvelser eller disipliner som er vurdert til å være kompetansen som politiet behøver og må mestre for å tilfredsstille kravet til

²⁰ Fagplanen for GU3-PHS, 2009-2010, s. 3

en generalist. Fagplanene skal gi en teoretisk plattform for at studenten skal kunne utføre praktisk politiarbeid.

3.4 Utdypende om innholdet i utdanningen

I praksisåret, skal studenten utøve yrket under veiledning av erfarne politifolk. For å kunne utøve yrket må studenten ha ulike autoriseringer for utrykningskjøring, bruk av alkometer og opplæring i bruk av politiets våpen. Autorisasjonene og opplæringen er en spesialisering som krever spesielle ferdigheter som studenten må mestre.

I 1. og 3. studieår må studentene gjennomføre ulike godkjenninger i operative disipliner. Det gjelder bruk av pepperspray, teleskopbatong og arrestasjonsteknikk. Studentene skal også gjennomgå opplæring og godkjenning for å kunne bære og bruke våpen i tjenesten. I tillegg skal studentene ha spesialopplæring i blant annet er politiets elektroniske operasjonslogg (PO), I et datasystem for bruk i etterretning (INDICIA) og BIOMETRA som er et databasert system for elektronisk sikring og lagring av fingeravtrykk.

Fag- og temaplaner for 3. studieår, sier at studentene skal bearbeide og videreutvikle sine kunnskaper og ferdigheter. De skal gis mulighet til faglig fordypning og til bevisstgjøring av holdninger og verdier.²¹ Fagene skal gi studentene mulighet til å få trekke inn kunnskap og erfaringer fra både 1. året og praksisåret. Jeg forstår dette som at PHS forutsetter at grunnlaget for generalisten legges i 1. og 2. studieår, men at finpussen med bearbeidelse og videreutvikling skal skje i 3. året. Da skal studenten komme på plass i forhold til sine kunnskaper og erfaringer.

Når studentene kommer tilbake fra praksisåret har jeg erfart at de fleste er i en annen modus enn de var som student i 1. klasse. De kommer tilbake fra praksisåret med erfaringer fra å praktisere som politi. Mange har opplevd både dramatiske og omfattende saker. Noen har også arbeidet ekstravakter eller hatt sommerjobb som ufaglært politibetjent, og har derfor erfart å bli behandlet som fullverdig politi og ikke student. Når de er tilbake på høgskolen, er de også tilbake i den vanlige studentrollen der de må møte til vanlig undervisning og studere teorifag igjen.

---

²¹ Ibid

Studentene kan oppleve forskjeller fra det de lærer inne på høgsolen og hvordan denne kunnskapen og ferdigheter faktisk brukes eller utføres i praksis. Dette kan skape et spenningsfelt mellom praksisfeltet med læringen de fikk der, og teorifeltet med læringen de får inne på høgsolen. For studentene kan det bli vanskelig å velge hva som er riktig lære.

Flere av fagene i 3. studieår er påbygging av fag som begynte i første klasse, og avsluttes med en felles eksamen med pensum fra begge studieårene. Studentene må ta opp tråden fra første klasse og får bygge på med erfaringer fra praksisåret, som bearbeides med ny teori i 3.året. Dette skal gi studentene mulighet til å bearbeide og videreutvikle kunnskap, erfaringer og holdninger gjennom ulike arbeidsformer. Det gjøres gjennom foredrag av interne lærere og bruk av eksterne foredragsholdere, både fra praksisfeltet og fra andre utdanningsinstitusjoner. Studentene skal delta i ulike praktiske øvelser. Det får de gjennom øvelser i kriminalteknikk med ulike praktiske øvelser i sporsikring med fotografering og rapportskrivning. De får delta i øvelser i øvingsleilighet der de øver på arrestasjonsteknikk, kommunikasjon med gjerningsperson og fornærmede, konfliktløsning med mer. De får også øve på forskjellige simulerte hendelser i øvingssimulator, der de øver på polititaktisk bruk av skytevåpen, batong og pepperspray.

På våren før avslutning, skal studentene gjennomføre 3 uker i operative disipliner i leir. I denne perioden trener de på ulike polititaktiske øvelser og skal få godkjenning i bruk av skytevåpen. Øvelsene tar utgangspunkt i teorier og instruksjoner, som studentene har lært gjennom snart tre års studier på PHS. I øvelsene vil de få en mulighet til å prøve om det de har lært gjennom teori og instruksjoner fungerer i en praktisk situasjon. De får mulighet til å prøve sin kunnskap ved å omsette sine kunnskaper, ferdigheter og holdninger til en aktiv handling. Denne handlingen vil igjen være gjenstand for refleksjon.

Undervisningen skal preges av studentaktive læringsformer, der studentene får delta i diskusjoner og bruke sine kunnskaper og erfaring. Dette kan synliggjøres gjennom at studentene skal delta i tre ulike temaperioder, som omfatter ordenstjeneste, etterforskning og kriminalitetsforebyggende arbeid. Hver periode går over 3-4 uker og er ledet av et tverrfaglig lærerteam. Det vil si at lærere fra de ulike fagområdene, politi, juss og samfunnsvitenskap, samarbeider med tilrettelegging av periodene og til faglig gjennomføring med undervisning, veiledning og vurdering. I temaperiodene skal studentene få mulighet til å prøve ut sine kunnskaper og kunne oppøve en kritisk holdning og forståelse for faget. Temaperiodene tar

utgangspunktet i en case eller en praktisk øvelse. Dette danner grunnlaget for en oppgave som studentene skal arbeide videre med, der de trekker inn relevant innhold og pensum fra flere fag, som utfordrer studenten til en refleksjon, der de trekker inn flere fagområder samtidig.

Studentene skal også velge et fordypningsfag som går over 4 uker på slutten av vårsemesteret. Her kan de velge mellom ulike fordypningsemner i fagfeltene etterforskning, juridiske fag og engelsk.

Faglærer i de enkelte fag har ansvaret for å tilrettelegge for utvikling av studentenes kunnskap og kompetanse i sitt fag. Studentene har også ansvar for egen læring og de skal delta i medstudenter sin læringsprosess. Dette skjer gjennom å delta aktivt i diskusjoner, studentsamarbeid og i vurdering av hverandres arbeid.

3.5 Spesialkompetanse

Politidirektoratet²² stiller krav til hvilke spesialistferdigheter som PHS må integrere i bachelorutdanningen. Spesialopplæringen som studenten lærer i bachelorprogrammet er spesialkompetanse, som for kort tid siden var lagt ut til politidistriktene for intern opplæring og spesialkurs.

Opplæring i spesialistferdigheter kommer som et resultat av at politiet må henge med i utviklingen i samfunnet. Stortinget og POD slår fast at politiet må utvikle og oppdatere sin kunnskap for å følge utviklingen i samfunnet, med ny teknologi og en stadig mer kompleks kriminalitet. POD sier at den teknologiske utviklingen fører til at generalisten må beherske metoder og oppgaver, som tidligere var forbeholdt spesialisten²³. Samfunnets og politiets behov for utdypende kunnskap innen enkelte felt fører derfor til at generalisten stadig må utvide sin kunnskap. Generalisten må i dag lære oppgaver som tidligere var forbeholdt politi med spesialistkompetanse.

Birkeland skriver at generalisten som yrkesutøver har et bredt arbeidsfelt, spesialisten har et smalt.²⁴ Politispecialisten har samme grunnutdanning som generalisten, og det er den som

---

²² Politidirektoratet heretter kalt POD

²³ Politiet mot 2020, POD 2009, s. 47-48

²⁴ Birkeland, Åsmund (2007) Politigeneralisten, PHS

danner grunnlaget for spesialistferdigheter. Det betyr at spesialisten har vært en generalist som nå har utvidet sitt kunnskapsfelt med spesialistferdigheter. Det fører til politispecialisten smaler inn sin utøvelse av yrket, til f. eks kriminalteknikker, men han har med seg generalistkompetansen.

De som gikk etatsskolen måtte spesialisere seg etter at de var kommet i arbeid. Dagens bachelorutdanningen har lagt mange spesialistferdigheter inn i utdanningen, som har blitt en del av generalistutdanningen. Dette viser også at dagens utdanning utdanner en generalist med større bredde i sine kunnskaper og ferdigheter enn de som gikk etatsskolen. Dette gir oss en anelse om at generalistkunnskapen er i endring.

4. Mitt første møte med generalisten.

Pappa er altmuligmann, svarte min sønn da en av naboene spurte hva jeg arbeider med. Denne uttalelsen har han nok hørt fra meg, fordi jeg bruker å kalle meg altmuligmannen som kan brukes til alt. Jeg vokste opp på et lite tettsted, med mor og 3 søsken. Litt dårlig økonomi ga sitt utslag på den materielle standarden i vårt hjem. Når noe ble ødelagt, noe som ofte hendte, grunnet litt for aktive og kreative unger i huset, var det ikke bare å kjøpe nytt. Jeg husker keramikk lampa i vindusposten, som fikk et ublidt møte med fotballen som jeg sparket inne i stua. Jeg hadde ikke penger til å kjøpe ny, derfor fikset jeg skaden med Karlsonlimet jeg brukte til modellflyene mine. Det gikk faktisk flere år før min mor oppdaget at den var limt.

Min første sykkel var nærmest et vrak som jeg fikk fra en nabo. Det var en stor herresykkel, med pedaler som slo fremover da jeg prøvde å bremse med fotbremsen. Den hadde feil med bakhjulsnavet. Jeg skrudde sykkelen fra hverandre og fikk fikset navet, med deler fra en annen sykkel. Riktignok satte jeg samtidig på et mindre framhjul, som jeg syntes var veldig tøft. Lensmannen i bygda var ikke like enig, da han en morgen stoppet meg i en trafikk kontroll på skoleveien. Dette resulterte i et ufrivillig oppmøte på stedets lensmannskontor, sammen med mamma som ansvarlig opphav for oppfinneren og trafikksynderen.

Lensmannen ga meg en streng irettesettelse og min mor fikk klar beskjed om å passe bedre på trafikksynderen. Jeg syntes reaksjonen var litt streng, men fortjent. Jeg visste egentlig bedre enn å legge ut på landeveien med en slik tvilsom og trafikkarfarlig farkost. Allikevel var det kanskje akkurat i dette møte at min nysgjerrighet for politiyrket ble vekket. Politimannen var streng, men samtidig hyggelig og han behandlet meg på en slik måte at jeg forsto og aksepterte at jeg måtte ta ansvaret for handlingen. Jeg ble pålagt å sette tilbake det riktige forhjulet og komme tilbake til lensmannskontoret for å fremvise sykkelen til ny kontroll.

Jeg hadde god kontakt med og var ofte på besøk hos mine besteforeldre. De hadde noen kyr, en gris og noen høner i fjøsen og en fiskebåt nede ved brygga. De var selvforsynt med det meste av mat som fisk, melk, egg, kjøtt og grønnsaker. Bestemor stelte dyrene i fjøsen og bestefar drev fiske ute på havet. Når han kom hjem på kvelden eller i helgene, utførte han forskjellig vedlikehold og reparasjoner. Han hjalp også bestemor med gårdsarbeidet. Sommeren gikk med til slåttonn, vedhugging og mye annet. De var datidens fiskebønder.

Bestefar kunne alt. Han var god til å fiske og visste om flere ”meer” (nøyaktig sted for gode fiskeplasser, basert på krysspeiling fra faste punkter på land). Han kunne navigere og finne fiskeplassene uten satellittnavigasjon med GPS. Han peilet inn spissen på Oksholmen i spiret på Meløy kirka og staken på Skjerpa odden i toppen av Risøy tinden. Akkurat der, på ca 100 favn, sto hysa eller ueren. Han hadde lært dette fra sin far, som igjen hadde lært det hos sin far, osv, bakover i tid fra mange generasjoner.

Bestefar var også selvlært frisør og kunne håndtere klippemaskinen, selv om vi som klippeobjekt ikke alltid var like fornøyde med resultatet. Han var flink med dyrene i fjøsen, til å sette opp hesjer, bygge hus, reparere traktoren med mere. Han visste når uværet kom, han ”kjente det på gikta”, eller kunne lese det på trærne. ”Når bjørka blir mørk om vinteren, blir det mildvær” sa han.

Bestefar var rask, men stresset ikke. ”Hastverk er lastverk” sa han, og mente at det var bedre å være grundig enn å slurve. Bestefar arbeidet rolig med saging og hogst i skogen. Det samme gjorde han da han slo med ljåen, hesjet eller tok opp potet, men han holdt ut lenge og ga seg aldri før han var ferdig. I dag forstår jeg hvorfor han arbeidet slik. Han hadde erfart hvilket tempo som passet, både for å gjøre ordentlig arbeid, men også for å holde ut til han ble ferdig. Jeg kan ikke huske at bestefar var syk eller klaget på smerter på grunn av skader, ”musearm”, stressnakke, vond rygg eller andre moderne lidelser. Han trengte ikke noen HMS rådgiver. Han viste hvordan han skulle unngå skader når han arbeidet.

Bestefar lærte meg mange ferdigheter og en innstilling om at ingenting var umulig, med litt kreativitet og spiker, streng eller lim kunne det meste ordnes. Han lærte meg også å være litt sta og utholdende. Først da oppdraget var utført fikk jeg innhente min belønning i form av en god matbit eller en etterlengtet pause. Jeg klarte ikke alltid å forstå det de voksne gjorde, selv om de forklarte grunnen til dette. Jeg måtte erfare det selv før jeg skjønnte hva de sa og hva det virkelig betyr.

Da jeg sto ute på landeveien med motorhavari på UP bilen, var det kanskje mine gamle ervervede kunnskaper fra min tid sammen med bestefar, som kom til nytte. Min altnuligmann ferdigheter og troen på at jeg skulle klare dette, fikk meg til å forsøke å reparere bilen, fremfor å ringe etter kranbil, eller å sette meg ned for å vente på hjelp. Med litt metall tråd og

mekkeferdigheter fra min tid som sykkel og mopedeier, klarte jeg å reparere bilen og vi rakk radarkontrollen vi skulle gjennomføre på Sortland.

Kanskje var jeg denne altmuligmannen som jeg brukte å kalle meg, men som Åsmund Birkeland advarer mot å sammenligne med en generalist. Han mener at altmuligmannen kan noe om alt, men har for liten kunnskap og er ikke spesielt dyktig i noe. Altmuligmannen har overfladisk, eller for liten kunnskap om det han skal gjøre og kan derfor ikke brukes til vanskelige eller viktige oppgaver.²⁵ Birkeland skriver at den ønskede generalisten ikke er en altmuligmann, fordi han har en kunnskap som gjør han godt rustet til å utføre sine oppgaver. Han viser i denne sammenheng til et generalistbegrep som krever en generalist som er spesielt dyktig når det gjelder generell kunnskap og reelle ferdigheter. Det er denne generalisten han fremhever som viktig i politiet.

Sett i lys av Birkeland sin forståelse av generalisten, ser jeg at da vi kjørte UP-patrolje, var jeg generalist som politimann og altmuligmann som bilmekaniker. Jeg vil begrunne dette med at da jeg klarte å reparere bilen, var det mest sannsynlig en kombinasjon av flaks og min begrensede kunnskap om motorer. Min kompetanse som mekaniker var selvlært og kun basert på erfaring fra mekking av sykkel og egen moped. Dette var overfladisk kunnskap, som manglet skoloring med grunnleggende og teoretisk kunnskap om hvordan motorer fungerer og kan repareres. Jeg visste hvordan jeg kunne reparere, men ikke hvordan motoren var bygget opp eller hvorfor den fungerte som den gjorde.

Reparasjonen jeg utførte på UP bilen ble bare midlertidig. Den måtte inn på verksted for å bli skikkelig reparert. Som generalist ville jeg hatt en grunnleggende opplæring og kunnskap om denne motoren, eller forgasseren, og kanskje ville jeg kunnet reparere den permanent. På radarkontrollen hadde jeg nødvendig kompetanse til å kunne utføre operasjonen, den var ikke basert på flaks eller tilfeldigheter. Jeg hadde både kunnskaper om radaren og hvordan den fungerte, og opplæring i å håndtere den. Jeg kunne gjøre en fullgod jobb, som ikke trengte å bli kontrollert av andre.

Som generalist har jeg ulik kunnskap, avhengig av fagfeltet jeg skal operere i. Bestefar var en dyktig generalist på sitt arbeidsfelt, som bonde og fisker. Som guttunge hadde jeg også mine

---

²⁵ Birkeland, Åsmund (2007), Artikkel politigeneralisten, s. 2

generalistferdigheter, både som sykkelreparatør og til ulike oppgaver i hjemmet. Politiet er generalister som skal kunne se kunnskaps- og praksisfeltet som en helhet og kunne arbeide bredt innenfor dette. Politigeneralisten har alt politiarbeid som sitt felt, med teoretiske, tekniske og praktiske ferdigheter. Bestefar, guttungen og politiet har ulike jobber og ulik kunnskap, men de har noe felles, de må fremfor alt kunne tenke selv og ha evne til å utvikle ny kunnskap for å løse oppgaver. En arbeidsprosess som krever at en reflekterer over situasjonen eller saken som en står ovenfor.

4.1 Generalist kunnskap sett i lys av episteme, techne og fronesis

Fortellingen om mitt første møte med generalisten viser til ulike kunnskaper og ferdigheter. Den greske filosofen Aristoteles skriver om techne, episteme og fronesis. Dette blir tre kunnskapsformer, som danner grunnlag for å en dialog og refleksjon over hvilken kunnskap dette var og hvordan den læres.

Bernt Gustavsson skriver at episteme har utgangspunkt i teoretisk kunnskap, som er evig og uforanderlig.²⁶ Fronesis kan beskrives som klokskap eller tenking angående handlinger på sitt beste.²⁷ Disse tre kunnskapsformene henger sammen, slik at for å utvikle og utvise klokskap eller fronesis må personen ha episteme og techne. Aristoteles skiller dette som vitende, kyndighet og klokskap.²⁸

Episteme forstår jeg som en vitenskapelig kunnskap som det er enighet om, som Aristoteles kaller vitende kunnskap. Dette kan være fysiske lover, ulike kjemiske formler, kroppens oppbygging mm, som er basert på forskning eller faktakunnskap. Aristoteles beskriver dette som vitende kunnskap som er nødvendig betinget, som ikke kan være annerledes. For å ha episteme er det ikke nok å vite at noe beviselig er slik det er, men må også vite hvorfor og forstå meningen med dette. Ellers er kunnskapen vilkårlig eller ubegrunnet.

Når politimannen under arrestasjon foretar et halsgrep, også kalt "kyllinggrep", kan det føre til blodkvelning hos den pågrepte. Dette er beviselig kunnskap, som legevitenskapen er enig om. Når politimannen både forstår at grepet er farlig, og hvorfor og hva i handlingen som er

---

²⁶ Gustavsson, Bernt (2000) Kunnskapsfilosofi, Wahlstrøm & Widstrand, s. 159

²⁷ Aristoteles Etikk, (1999) Gyldendal Norsk forlag, s. XXIII

²⁸ Gustavsson, Bernt, (2000), kunnskapsfilosofi, Aristoteles bok 6, Wahlstrøm & Widstrand s. 33

farlig, har han utviklet episteme kunnskap. Han må vite at å holde halsen i klem mellom over og underarm er farlig og kan føre til død. Han må også forstå at når armen holdes stramt rundt halsen, vil blodårene på begge sider av halsen presses sammen og hjernen kan få for lite oksygenrikt blod. I løpet av ca 20-30 sekunder kan personen besvime og dø.

Techne er praktisk eller produktiv kunnskap som er utviklet for å kunne utføre praktiske handlinger. Aristoteles benevner dette som kyndighet.²⁹ Det kan være oppskriften eller veiledningen som gjør den praktiske handlingen mulig. For at politimannen skal kunne utføre arrestasjonsteknikk for å pågripe en person, må han ha oppskriften for hvordan dette skal gjøres. Techne er kunnskaper som et instrument for å kunne utføre ulike oppgaver i produksjonssammenheng.³⁰ Mureren som murer et hus anvender techne.

Techne er utviklet i praksisfeltet og kan læres gjennom teori, eller praktisk veiledning. Techne henger sammen med det Aristoteles beskriver som poiesis, som jeg forstår å være framstilling eller produksjon. Politimannen som utfører arrestasjonen med en spesiell teknikk kan sammenlignes med poiesis,³¹ hvordan han skal gjøre det uten å kvele personen er techne. Det er behovet for å foreta en effektiv, men også trygg pågripelse (poiesis), som har utviklet techne kunnskapen, for hvordan han skal gjøre dette. Poiesis og Techne hører derfor sammen.

Fronesis handler om kunnskap som praktisk klokskap. Aristoteles sier at klokskapen vedrører de menneskelige ting og de ting man kan overveie. Når man overveier vel, er man i stand til å beregne og utføre i handling det som er til det beste for mennesket.³² Jeg forstår dette som at når f. eks politimannen utfører pågripelsen, vil klokskapen komme til uttrykk gjennom når, hva og hvordan han gjør det. Han vet når det er nødvendig å bruke arrestasjonsteknikk, men han vet også hvilket grep som skal brukes og hvordan det skal gjøres for at pågripelsen skal skje raskt, men også skånsomt og sikkert mot den som pågripes. Episteme forteller hva som er farlig og hvor på kroppen det er trygt å sette grepet. Techne hjelper han til å vite hvordan det sikre grepet skal utføres. Fronesis er et resultat av at han er i stand til å overveie å reflektere over sine kunnskaper og ferdigheter, eller episteme og techne. Da vil han være i stand til å

---

²⁹ Ibid, s. 101-

³⁰ Ibid, s. 101-102

³¹ Ibid

³² Aristoteles: Den nikomakiske etikk (1999), bok 6, Bokklubben dagens bøker, s.118

vite når han skal bruke et arrestasjons grep, hvilket grep og hva som er den beste og tryggeste måten å utføre handlingene på, som er mest skånsom for den pågrepte.³³

*Aristoteles sier at det gode kan bare gjøres i relasjon til rett person, i passelig utstrekning, på rett tidspunkt med en riktig hensikt og på en passelig måte.*³⁴ Det handler om å finne en balanse i det man gjør, den gyldne middelvei. Når politimannen finner balanse i den han gjør, vet han også hvor mye makt han skal bruke. Ikke for mye og ikke for lite, men akkurat passelig, slik at handlingen blir god. Nå er det uansett ikke spesielt godt å bli pågrepet, men da vil handlingen kunne føre til minst mulig ubehag for den pågrepte.

Den erfarne politimannen vil gjennom sin fronesis kunnskap, som er utviklet gjennom lang erfaring, vite når, hva og hvordan pågripelsen skal utføres, og hva som er passelig bruk av makt.³⁵ Dette blir ikke en refleks handling, men en overveid og klok handling. Den uerfarne eller nybegynneren, vil mangle praktisk erfaring. Når nybegynneren blir redd, eller presset kan det derfor være større fare for at han handler uten å overveie eller vurdere og bruker ”kyllinggrep”³⁶.

4.3 Hvilke kunnskaper hadde jeg og bestefar?

Jeg hadde techne kunnskaper da jeg som guttunge utførte ulike oppgaver i hjemmet. Jeg lærte å slå gress, hogge ved og andre oppgaver ved å se på hvordan min mor, bestefar eller andre utførte dem. De var min lærermester, og jeg fikk overført kunnskapen fra dem, som i mester til lærling.³⁷ Jeg var lærlingen som fikk overført kunnskap gjennom å gjøre det selv. Bengt Molander beskriver dette som læring gjennom handling.³⁸ Kunnskapen eller oppskriften jeg fikk fra min lærermester, ga meg mulighet til å kunne prøve dem ut i praksis. Da jeg reparerte sykkelen, lærte jeg gjennom prøving og feiling, hva som var den riktige eller beste måten å gjøre det på. Dette ble også techne kunnskaper, men jeg ble min egen læremester for hvordan reparasjonen skulle utføres.

---

³³ Ibid, s 119

³⁴ Gustavsson, Bernt, (2000), kunnskapsfilosofi, Aristoteles bok 6, Wahlstrøm & Widstrand s. 169

³⁵ Ibid, s. 165.

³⁶ Kyllinggrep er forbudt å bruke, men er en kjent beskrivelse av det ulovlige og farlige halsgripet.

³⁷ Molander, Bengt (1996), Kunnskap i handling, Daidalos, s. 38

³⁸ Ibid, s. 152

Bestefar kunne ikke tatt ut ”meer”, for å fiske på de beste fiskeplassene, uten å ha erfart hva som var riktig fiskeplass gjennom å ha fått mye fisk der. Han hadde lært det i sitt arbeidsfelt, kanskje ved en tilfeldighet, men mest sannsynlig fikk han også overført noen av disse kunnskapene fra sin far eller bestefar. Når bestefar fant sine krysspeilingspunkt eller meer, viste han at akkurat her er det 100 favner til bunn og her kan det være fisk. Han visste både at på 100 favner lever og trives ueren, men han visste også hvorfor, fordi at på denne spesielle plassen går det en undersjøisk fjellrygg, og der finner fisken mat. Dette er episteme kunnskap som er evig og uforanderlig, selv om mea med toppen av Risøya og Meløy kirka forsvinner.

Bernt Gustavsson skriver om ”*veta att og veta hur*”.³⁹ ”Veta att” handler om den tradisjonelle kunnskapen som å vite at tingene er slik som de er. Dette kjenner vi igjen fra episteme, som at bestefar visste at uer står på 100 favners dyp, men også om det spesielle stedet som fisken sto. Når Gustavsson beskriver ”*veta hur*”, betyr det at man både vet hensikten med handlingen og at man forstår det som blir gjort.

Da bestefar kjørte båten ute på havet, kjørte han ikke uten mål og mening. Han visste at hensikten var å finne den spesielle fiskeplassen. Han visste også hvordan han skulle finne den. Det gjorde letingen mening. Den som bare vet ”att” ueren står på 100 favners dybde, vil mangle forståelsen for hvor den nøyaktig står, og hvordan de skal finne den. Uten å vite om krysspeilingspunktene eller en bestemt posisjon på GPS, vil de kjøre rundt på havet og vite at ueren finnes der nede på 100 favner, men ikke nøyaktig hvor eller hvordan de skal finne den.

Som guttunge hadde jeg kunnskap om hvordan jeg skulle utføre ulike oppgaver i hjemmet. Jeg kunne allikevel ikke ha utviklet det Aristoteles beskriver som klokskap eller fronesis, fordi jeg manglet erfaring til å beregne konsekvensene og foreta en moralsk vurdering, eller å overveie vel.⁴⁰ Det kunne min bestefar, fordi han hadde lang erfaring og han hadde fått prøvet og feilet. Han hadde fått erfart gjennom sine handlinger og konsekvensene ved dem, derfor visste han hva som var den beste måten å gjøre det på.

Kan det tenkes at alt egentlig avhenger av arbeidets egenart og er spesialkunnskap? Eller er det slik at kunnskapen endrer seg ut fra arbeidets egenart og at det som tidligere ble regnet som spesialkompetanse, blir inkludert i generalistkompetansen? Bestefar var en generalist

---

³⁹ Gustavsson, Bernt,(2000) Kunnskapsfilosofi, viser til Gilbert Ryle(1900-1976), s.104

⁴⁰ Aristoteles: Den nikomakiske etikk, bok VI, (1999), s. 118

som kunne mange oppgaver, men disse oppgavene krevde også at han klarte å utvikle sin kunnskap. På 70 tallet måtte han endre innhøstingen av gress fra tørrhøy til å lagre konservert fersk gress i silo. Gresset ble slått med en forhøster, tilsatt maursyre som konservering og lagret i en stor silo. Hans gamle kunnskaper om såing, gjødsling og når gresset kunne klippes, gjaldt fortsatt. Den nye måten å lagre silogress på, krevde at han måtte lære den nye metoden for konservering og lære seg å bruke nytt teknisk utstyr. Han måtte spesialisere sine kunnskaper.

Da bestefar tok ut "mea" for å fiske på de beste plassene, var også dette en type spesialkompetanse, som krevde at han hadde denne spesielle kunnskapen. Det kan godt tenkes at han hadde fått fisk, dersom han hadde satt linen tilfeldig på 100 favners dyp. Hans spesialkunnskap førte til at han ikke var i tvil, han visste at akkurat der på krysspeilingen i mea, var det stor mulighet for at fisken bet på. Altmuligmannen ville i følge resonnementet til Birkeland,⁴¹ vært fornøyd med å sette lina på 100 favner og dersom han hadde flaks ville han fått fisk. Han ville basere seg på tilfeldigheter, fordi han manglet spesialkunnskapen til bestefar.

Da jeg mekket sykkelen, var jeg i utgangspunktet en altmuligmann, fordi jeg manglet nødvendig kunnskap. Jeg prøvde meg frem for å finne ut om den lot seg reparere. Gjennom min prøving og feiling utviklet jeg min kompetanse og jeg lærte å reparere sykkelen ved hjelp av andre brukte deler. Jeg vil sannsynligvis klare å reparere en annen sykkel på samme måte. Jeg hadde utviklet min kompetanse fra altmuligmann til å bli en spesialist på denne type reparasjon av sykkel. Både bestefar og jeg viser at vi behersket spesialistkompetanse, fordi vi viste nøyaktig hva vi skulle gjøre og hvordan, derfor var våre handlinger ikke basert på tilfeldigheter eller flaks. Både bestefar og jeg var blitt ekspert eller spesialist på hvert vårt felt.

---

⁴¹ Birkeland, Å.(2007) Politigeneralisten, s.2

5. Politiets arbeidsoppgaver og utdanning.

Ifølge Stortingsmeldingene⁴² skal politiutdanningen utdanne politigeneralister som skal være godt forberedt på å utføre politioppgaver i by og land. For å forstå denne målsettingen er det nødvendig å se nærmere på hva som kjennetegner en politigeneralist og hvilke oppgaver han skal utføre?

5.1 Hvilke oppgaver møter politiet?

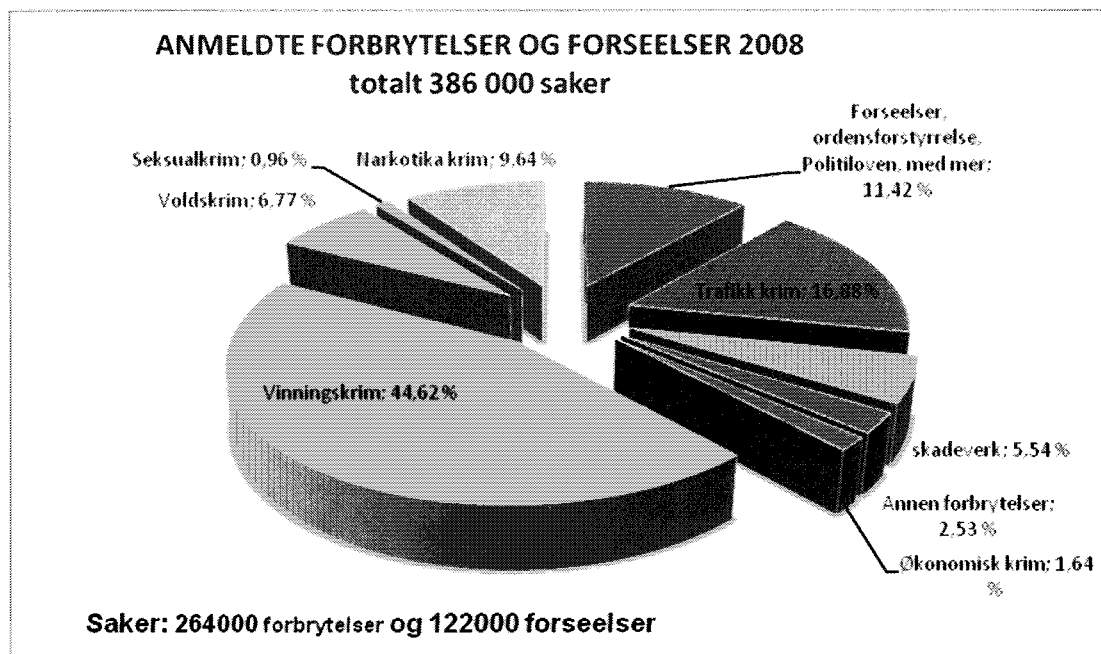
Kriminalstatistikken gir et bilde av oppgaver som politiet ofte møter. Den sier imidlertid ikke alt, fordi den ikke gir detaljer om hvor de ulike lovbrudd blir begått. Selv innenfor et avgrenset politidistrikt vil det være forskjeller på hvilke lovbrudd som blir begått og hvor de skjer. Følgelig kan man tenke seg at et sett oppgaver som er nødvendige et sted, ikke nødvendigvis er de samme et annet sted. Sørlandet kan ha problemer med småbåter og fyll på sommeren, mens det i Finnmark er problemer med ulovlig kjøring på terrengmotersykkel om sommeren eller snøskuter på vinteren. Gjengkriminalitet er til tider et problem i Oslo, men ikke i Bodø. Statistikken er opplysende for å vise omfanget av oppgaver, men den er ikke forklarende for hvilke oppgaver som preger de ulike stedene i Norge.

Nedenfor gjengis kriminalitetsstatistikken for 2008. Figuren viser prosentvis fordeling av anmeldte saker til politiet, basert på tall fra Straffesaksregisteret. Vinningskriminalitet sammen med økonomisk kriminalitet representerer til sammen 44,6 % av all registrert kriminalitet i Norge. Trafikk-kriminalitet er nest største gruppe, mens narkotikakriminalitet utgjør nesten 10 %. Voldskriminaliteten utgjør i underkant av 7 %. Levekårsundersøkelsen fra 2001 slår fast at det meste av volden og trusler om vold forblir ukjent for politiet. Det er derfor grunn til å anta at det er store mørketall i forhold til dette saksfeltet.

---

⁴² Stortingsmelding nr 42 (2004-2005) Politirollemeldingen

Statistikken viser hvilke saker politiet får flest anmeldelser på. Den sier allikevel lite om hva den nyutdannede tjenestemannen faktisk vil møte i yrkespraksisen.

Kilde: Politidirektoratets – årsrapport 2008, basert på Straffesaksregisteret

5.2 Nye metoder – ny teknologi.

I en rapport fra Politidirektoratet om organisert kriminalitet i Norge⁴³, slås det fast at en globalisering har ført til at Norge har fått en økning av utenlandske kriminelle aktører og nettverk. Dette krever en helhetlig innsats for å forebygge og avdekke denne type kriminalitet. Det gjelder narkotika, kriminelle gjenger, vinningskriminalitet, menneskehandel og menneskesmugling, samt avdekke hvitvasking av penger og inndra utbytte fra straffbare handlinger

For å møte disse utfordringene er internasjonalt og tverrfaglig samarbeid viktig.⁴⁴ Det blir også nødvendig å kunne bruke ny teknologi og nye metoder med kontroll, spaning, avhør, sporsikring, åstedsarbeide med mer.

Dette fører til nye kunnskapskrav og endringer i fagplanene for politiutdanningen. Politiet i Norge er desentralisert og lokalt forankret. Det krever et fleksibelt politi som er forberedt på å

⁴³ Organisert kriminalitet i Norge, Trusselbildet, utfordringer og anbefalte tiltak, 2008/2009

⁴⁴ POD, se stpr.nr.1

arbeide under ulike forhold med mange varierte oppgaver. Politidirektoratet sier at den nyutdannede studenten skal både kunne arbeide ved en stor politistasjon i en by, eller ved en liten enhet i en bygd. Politiet må kunne vurdere ulike strategier og kunne gjennomføre forebyggende tiltak innenfor de fleste arbeidsfelt i politiet. De må kunne arbeide tverretattlig og ha en bevissthet i det kriminalitetsforebyggende arbeidet. De må også kunne etterforske saker på et generelt nivå, som første enhet på åstedet, eller som eneste etterforsker ved en liten enhet. Etterforskningen skal samsvare med gjeldende lover og forskrifter. Ved mindre enheter må politiet også veilede publikum, ivareta og utføre sivilrettslige og forvaltningsrettslige oppgaver. Utdanningen må derfor ha som mål å gi politistudenten kompetanse innen tvangsfullbyrdelse, gjeldsordninger, skjønnsforretninger med mer.⁴⁵

Den nye rammeplanen for bachelorutdanningen er inndelt i hovedområder som skal synliggjøre fem viktige kompetanseområder for politiet, og grunnkompetansen en tjenestemann må ha.⁴⁶ Krav fra POD og samfunnet utenfor, fører til at grunnutdanningen står under stadig press for å kunne implementere nye ferdigheter i de eksisterende fagplanene. Et eksempel på dette kan være Biometra, som er et databasert system for digital overføring av fingeravtrykk og bilde. Innføringen av Biometra har ført til at PHS blir pålagt å undervise etter retningslinjer som POD og KRIPOS har gitt. Noen av disse er spesialistferdigheter som tidligere var forbeholdt spesialisten.

De nye ferdighetene legges inn i en allerede full fagplan, uten at noen eksisterende deler eller fag blir tatt ut. Følgelig vil de nye fagene ta en del av tiden som allerede er fordelt på eksisterende fag. Samtidig må studentene tilegne seg mer kunnskap og flere ferdigheter innenfor samme tidsramme. Vil dette kunne få noen betydning for utdanningen av generalisten? Blir det rom for å utdanne en reflektert og handlekraftig politimann, eller blir dette altmuligmannen som kan noe om alt, og mangler dybden i generell kunnskap?

---

⁴⁵ Politiet mot 2020

⁴⁶ Rapport, Utkast til ny rammeplan, PHS (2006), s. 23

5.3 PHS og generalisten.

I følge Rammeplanen for PHS skal studentene etter endt utdanning være i stand til å utføre generalistoppgaver i politiet. Det vil si at gjennom teoretisk og praktisk opplæring skal studenten bli i stand til å løse politioppgaver. De skal de ha utviklet god forståelse av politiets rolle og funksjon i samfunnet. Studenten skal ha kunnskaper, ferdigheter og holdninger som gir grunnlag for å forebygge og bekjempe kriminalitet, bidra til å skape trygghet, orden og trivsel og kunne tenke selvstendig og fatte beslutninger og være aktiv i nytenkning og utvikling av politi- og lensmannsetaten. Studenten skal ha selvinnsikt og bevissthet om egen kompetanse, atferd og sitt personlige ansvar i utførelsen av yrket. Han skal være kritisk og reflektert og forstå sitt arbeid i en samfunnsmessig sammenheng. Til slutt skal han ha utviklet et grunnlag for videre læring, utdanning og spesialisering i yrket.⁴⁷ Hvordan legger Politihøgskolen til rette for at studenten skal få en generalistkompetanse i løpet av studietiden?

Rammeplanen sier at en generalist er en tjenestemann/-kvinne som besitter grunnleggende kunnskaper og ferdigheter i politiets forebyggende, kriminalitetsbekjempende og trygghetsskapende arbeid. I løsningen av oppgavene skal generalisten ha kompetanse for å foreta helhetsvurderinger, se sitt arbeid i en bredere samfunnsmessig sammenheng og trekke inn relevant spesialkompetanse og samarbeidspartnere ved behov. Generalisten skal ha utviklet grunnlag for fortsatt læring og utvikling gjennom utøvelsen av yrket.⁴⁸

5.4 Den helhetstenkende generalisten

Birkeland beskriver to typer generalister.⁴⁹ Generalist 1 skal beherske et bredt og variert utvalg av kunnskaper og ferdigheter, som er styrt av oppgavens art og som er strengt nødvendig for å få jobben gjort. Dette er den tradisjonelle tusenkunstneren eller altnuligmannen som kan noe om alt, men som egentlig ikke spesielt god på noe, fordi han mangler dybde i sin kunnskap. Birkeland sier at dette er en uholdbar måte å forstå politiet på, selv om denne generalisten kan finnes, er den gått ut på dato, fordi ulike spesialiseringer fremtvinger en generalist som har generell kunnskap som ikke bare er et mangfold av detaljer.

---

⁴⁷ Ny rammeplan for PHS, 2007

⁴⁸ Ibid, pkt 2.3.1

⁴⁹ Rapport – utkast ny rammeplan for Bachelor – politiutdanningen – samt artikkel, Politigeneralisten, 2007

Derfor er det behov for en generalist som kan tenke generelt uten å låse seg i ett spesialisert felt, ett perspektiv eller en tankerekke.

Dette leder over på generalist 2 som kan se og tenke helhetlig og som går dypere inn i kunnskapen i de ulike oppgavene. Han ser sammenhenger, og kan tenke og orientere seg generelt, som forstår sin egen virksomhet i relasjon til den sosiale virkeligheten han eller hun arbeider i.

En god generalist skal kunne opptre objektivt i alle sammenhenger og ikke la seg lede av stereotyper, eller faste tankemønster. Å være objektiv forstår jeg som å være rettferdig- og eller upartiske, samt ha en selvbevissthet om betydningen av å handle riktig i forhold til oppgaver eller oppdrag. Det vil si at politigeneralisten ikke skal la seg lede av det han hører av andre, men kunne vurdere å tenke selv, uten å nødvendigvis godta svaret fra andre som riktig eller galt. Han skal kunne se politiet som en del av en større samfunnsmessig sammenheng. Han har god vurderingsevne, kan tenke helhetlig, kjenner grensene for sin egen kompetanse og kan vurdere når det er behov for hjelp eller til å bruke eller sette inn spesialkompetanse.

Birkeland skriver at generalisten med sin allsidighet, har et mangfold av kunnskaper som gir han mulighet til å bedømme saken på en rikere måte enn spesialisten.⁵⁰ Det er allsidigheten og besittelsen av mange kunnskaper som kan gjøre generalisten i stand til å ha en reflektert holdning og kunne foreta en best mulig handling i de ulike situasjoner som oppstår. Samtidig kan generalisten være spesialist på generelle kunnskaper, fordi han behersker dette. Han er ikke altmuligmann, men en generalist som behersker mange generelle kunnskaper og ferdigheter og er god på dette. Sammenlignet med en lege som er allmennpraktiker, så er ikke denne legen nødvendigvis spesialist på et enkelt område, men spesialist i allmennmedisin og kan det viktigste for å redde liv, lege sykdom og skade. Politigeneralisten er spesialist i allmenne politioppgaver og kan utføre det som er nødvendig i praksisfeltet. Dersom han kommer til et inkompetansenivå, eller skjønner at han ikke kan mestre, er han i stand til å be om hjelp fra de som han vet kan.

---

⁵⁰ Rapport – utkast ny rammeplan for Bachelor - politiutdanningen

5.5 Den ønskede politigeneralisten

Arbeidsgruppen ønsker å rette fokus mot generalist 2, som har nødvendige kunnskaper og ferdigheter til å utføre det som kreves i politijobben. De ønsket å sette generalist 1 til side, fordi dette er en ren praktiker som opplæres i praksisfeltet og mangler en teoretisk skolering. Arbeidsgruppen vil legge til rette for en generalist som både skal få en skolestisk utdanning men også erfaring fra praksisfeltet. Derfor stilte de spørsmål til hva som var mulig å gjøre i en utdanningssituasjon, som ikke var mulig i en arbeidssituasjon. På den annen side å finne ut hvilken læring som forutsettes i utøvelse av yrket. Dette reiser spørsmål til hva som skiller læringen inne på høgskolen og ute i praksisfeltet.

Arbeidsgruppen var opptatt av at reelle studier med teori, forutsetter en strukturert studiesituasjon, som må foregå i et skolestisk miljø. Yrkeskompetanse og dyktighet vil bare kunne utvikles gjennom praktisk utøvelse av yrket. PHS tilnærmer seg disse to behovene gjennom å utdanne studentene både i teorifeltet og i praksisfeltet. Det er dette Olsen og Finstad benevner som spenningsfeltet mellom teori og praksis⁵¹. Utfordringen ligger i å klare å ta hensyn til de forskjellige metodene for læring, samt synliggjøre hvordan teori og praksis kan jobbe sammen og hva som læres i de forskjellige feltene.

Dette er to læringsarenaer som gir forskjellig kunnskap, har ulike metoder for læring, med forskjellig syn på kunnskap og hvilken kunnskap som er mest sentral for utdanning og yrkesutøvelse.⁵² PHS har to slike læringsarenaer, med 1. og 3. år som skolestisk opplæring med teoristudium og 2. året som en praktisk opplæring, med læring gjennom erfaring.

Her ligger noe av spenningsfeltet mellom teori på høgskolen og praksis i politiet. I første studieår blir studentene i hovedsak, teoretisk skolert til oppgaver som inngår i politipraksisen. Gjennom teoretisk undervisning, som i noen grad blir supplert med praktiske øvelser, får de en simulert kjennskap til virkeligheten de skal møte ute i praksis. Øvelsene følges opp med veiledning og etterarbeid, der studentene får redegjøre og reflektere over hva de gjorde rett eller galt.

---

⁵¹ Olsen, Ruth H, Finstad, Helga H, (2003) Snakk om erfaring: side 92

⁵² Ibid

Ifølge fagplanene for B1 skal studentene f. eks i faget Ordenstjeneste, lære å reflektere over egen atferd. Dette skjer gjennom diskusjoner i klassen og samtaler eller veiledning etter øvelser. I fagene Politilære og Sosiologi skal studentene få kunnskap om, og lære å reflektere over politiets funksjon og ulike samfunnsfenomen.

5.6 Deltaker i praksisfeltet

I praksisåret skal studentene gjennom studier, observasjon og deltakelse i arbeid, tilegne seg bred og allsidig innsikt i politiets praktiske arbeid.⁵³ Studentene skal følge vanlig tjeneste på ulike avdelinger eller enheter i politiet. Gjennom å observere skal de få et innblikk i hva som gjøres og hvordan tjenesten utføres. De læres gradvis til selvstendige oppgaver, som å skrive rapporter, foreta avhør, delta i patruljer, snakke med publikum osv. Dette foregår under veiledning og instruksjon fra en politiutdannet veileder, som har erfaring fra praksisfeltet. Studentene skal ikke delta på skarpe oppdrag med skytevåpen, eller opptre alene i patrulje.

Jeg var 1 av 10 aspiranter, som hadde praksis ved Majorstuen politistasjon i Oslo. Vi fikk tildelt en aspirantveileder, som hadde ansvaret for alle studentene. Det ble derfor umulig for veileder å delta på oppdrag sammen med oss eller å gi oss fortløpende veiledning. Dagens praksisstudenter får tett oppfølging av en veileder, som enten deltar på oppdraget eller er tilgjengelig, slik at studenten ikke overlates til seg selv. De må også fortløpende føre ned erfaringer fra sine oppdrag i en prosesslogg.

Da jeg deltok i patrulje på Majorstuen, ble jeg vanligvis nr 3 i bilen og plassert i baksetet, eller i rommet bak i ”Maja”, den store politibilen. Alle som har kjørt bil og sittet i baksetet, vet hvor vanskelig det kan være å kommunisere med de to foran som snakker sammen. Fra baksetet skulle jeg forsøke å observere hvordan tjenesten ble utført. Det var vanskelig, både fordi jeg ikke klarte å se hva som skjedde fra baksetet, eller å høre og delta i samtalene som foregikk i forsetet.

Politimennene i forsetet fikk et oppdrag over politiradioen, og begynte å diskutere. Jeg forsto at vi hadde fått et nytt oppdrag, men hørte ikke hva som ble sagt. Vi var derfor i hver vår verden. De to fremme i politibilen hadde fokus på den samme meldingen, og hadde nødvendig informasjon om åstedet, de var medsubjekt og deltakere i samtalen mellom dem to.

---

⁵³ Fagplanen, PHS, 2. studieår

Hans Skjervheim skriver at for å være deltaker i samtalen, foregår det en treleddet relasjon, *mellom den andre, meg og sakstilhøvet som er slik at vi deler sakstilhøvet med hverandre*.⁵⁴ For de to i framsetet betyr det at i deres samtale, er de to samtalepartnere som forholder seg til hverandre og er begge subjekt i samtalen. De har et felles tema for samtalen og de lar seg engasjere fordi de har en felles forståelse for saken som engasjerer dem i hvordan de skal løse den. Jeg som sitter i baksetet blir utelukket fra denne samtalen, og får ikke være deltaker. Skjervheim skriver at når man ikke tar den andre på alvor blir han gjort til et kasus eller et objekt⁵⁵ Jeg satt i baksetet og de to i framsetet så meg, vi var i samme verden. De gjorde allikevel ingenting for å involvere eller å anerkjenne meg, derfor objektiverte de meg. De ble tilskuer til meg i baksetet.

Følelsen av ikke å bli tatt på alvor eller å få delta i deres samtale gjorde meg usikker, både på om de aksepterte meg som person, men også på hva som skulle skje. Det var utenkelig å spørre, for da kunne jeg bli beskyldt for og ikke være interessert, eller for at jeg ikke fulgte med i det som skjedde.

5.7 Læring og refleksjon i praksisåret

Dagens studenter skal ha en oppfølging og et veiledningsopplegg som gir de mulighet til å utføre oppgaver og selv erfare. Etter hvert som dagens praksisstudenter får erfaring, får de også flere selvstendige oppgaver. Veileder gir nødvendig støtte og oppfølging underveis. Studenten blir utfordret til å redegjøre for sine valg ved ulike tjenestehandlinger. De skal føre en prosesslogg gjennom hele praksisåret over ulike praksiserfaringer og ulike etiske problemstillinger.

Prosessloggen skal hjelpe dem til en bevisstgjøring av ulike etiske problemstillinger som oppstår underveis. Den skal danne grunnlaget for en samtale og refleksjon over egne handlinger. Denne foregår sammen med veileder eller praksisansvarlig og skal videreføres til 3. året på PHS. Studentene skal lære gjennom handling og en kritisk refleksjon over det de har gjort. Refleksjonen er fokusert mot handlingen som er utført og om den er riktig i forhold til gjeldende regelverk og det de har lært i utdanningen.

---

⁵⁴ Hansen, J-E., (2001) Norsk tro og tanke, fra Skjervheim, Hans (1976) Deltakar og tilskodar, s.474

⁵⁵ Ibid, s. 473-475

Hensikten med praksisåret er at studentene skal praktisere teoriene de har lært i teorifeltet på PHS. De skal få lære gjennom å reflektere over egen yrkesutøvelse og det de erfarer i praksisfeltet. Praksisfeltet gir studenten mulighet til å lære gjennom å utføre politioppgaver i sitt rette element, og på den måten få videreutvikle sin faglige kunnskap. Utfordringen til veileder, blir å fange opp erfaringer de får underveis, og hjelpe studentene til å reflektere over det de har erfart.

Høgskolens rammeverk bruker begrepene refleksjon og kritisk refleksjon. Jeg finner ingen nærmere beskrivelse i hva utdanningen legger i disse begrepene. Derfor har jeg gått inn i litteraturen for å finne ut hva den sier om refleksjon.

Steen Wackerhausen skriver at *refleksjon kan være en bevisst, omhyggelig og tidkrevende form for tenkning, som er karakterisert ved en kritisk-konstruktiv spørrende og svarsøkende holdning.*⁵⁶ Denne beskrivelsen gir meg en forståelse av at omfanget og måten man reflekterer på vil avhenge av tiden man har til disposisjon. Wackerhausen⁵⁷ deler inn refleksjonen i to deler som er 1. og 2. ordensrefleksjon. I den første delen foregår en problemløsende refleksjon, som ifølge Wackerhausen, vil ta utgangspunkt i praksisfeltets etablerte måte å tenke og handle på. Dette kan føre til en sedvanetenking, der man tenker og handler ut fra det som antas å være akseptert på denne arbeidsplassen. Da er man ”en af vores slag”. For å utfordre det etablerte rom, det som er akseptert eller normkriterier, må det foregå en 2. ordensrefleksjon, som reflekterer over sedvanerefleksjonen.⁵⁸ Jeg forstår Wackerhausen slik at for at det skal foregå en fullverdig refleksjon, som beskrevet over, må det foregå en prosess gjennom både en 1. og 2. ordensrefleksjon. Denne forståelsen vil følge videre i min dialog og refleksjon om hvordan PHS utdanner politigeneralisten.

Når studentene reflekterer over det de har erfart eller det som skjer i praksis, kan refleksjon ifølge Steen Wackerhausen være 1. ordensrefleksjon⁵⁹. Dersom studentene foretar 1. ordensrefleksjon, vil deres egne handlinger, holdninger eller atferd bli målt opp eller diskutert mot sedvane eller det som er anerkjent som relevant kunnskap og praksis innen fagfeltet.

---

⁵⁶ Wackerhausen, S.(2008) erfaringsrum, handlingsbåren kundskab og refleksion, s. 14

⁵⁷ Ibid, s.16-19

⁵⁸ Ibid

⁵⁹ Ibid s. 17 og 18.

Fagplanen for praksisåret sier at studentene skal under veiledning, få egne erfaringer ved å arbeide med ulike politioppgaver. Veiledningen som fokuserer på utvikling av kunnskaper, ferdigheter og holdninger, skal hjelpe studenten til å kunne reflektere over egne tjenestehandlinger. Dette skal hjelpe han til å få økt bevissthet om egen kompetanse og atferd. Prosessloggen som studenten skriver etter hvert oppdrag, skal hjelpe studenten til å måtte tenke gjennom og reflektere over ulike etiske problemstillinger som han har møtt. Dette gir grunnlag for både en skriftlig refleksjon gjennom å skrive en prosesslogg, og for en muntlig refleksjon gjennom samtale med veileder eller praksisansvarlige. Sistnevnte har overordnet ansvar for alle praksisstudenter og praksisveiledere på tjenestestedet. Praksisansvarlig er derfor ikke inne i selve veiledningen når studentene deltar i spesifikke tjenesteoppgaver.

Studentene skal lære seg å reflektere over egne tjenestehandlinger, som måles eller vurderes mot egne holdninger, gjeldende lover, regler og etiske normer som gjelder for politiet. Refleksjonen over egne erfaringer og yrkesutøvelse retter seg mot et avgrenset praksisfelt, som gjelder det aktuelle arbeidsstedet som studenten har praksis. Følgelig vil ikke studenten ha noen annen politipraksis å måle sine opplevelser og erfaringer mot, og vil reflektere opp mot rådende kultur og sedvane som han har lært fra på denne arbeidsplassen.

Resultatet av en slik 1. ordens refleksjon kan bli at studenten kan få en forståelse av at han har handlet riktig ut fra hjemmelsgrunnlaget, etiske normer og sedvanen som gjelder ved dette praksisstedet. Wackerhausen beskriver dette som ”å bli en af vores slag”.⁶⁰ Fordi studenten lærer seg å konkludere med hva som er den riktige eller gale måten å gjøre det på, som er konkludert ut fra det han tror forventes av han, og det som er det etablerte erfaringsrom på denne praksisplassen, slik gjør vi det her. Studenten vil læres å vurdere hva som er rett eller galt ut fra praksisen og kulturen som er rådende på tjenestestedet de praktiserer på.

For å bryte ut av sedvanlig eller konkluderende refleksjon, og til å kunne foreta kritiske vurderinger av det de erfarer og lærer, må studentene gå ut i et mer ukjent landskap. Han må måle eller utfordre sine erfaringer mot noe som er fremmed, eller som ikke kan besvares ved å si ”at slik gjør vi det her”. Studenten må lære seg å stille nye spørsmål og hente nye perspektiver og bruke teorien på en ny og kritisk måte. De kan også trekke inn nye teorier, og erfaringer fra andre fagfelt. Wackerhausen beskriver det som 2. ordensrefleksjon⁶¹. Her må

---

⁶⁰ Ibid, s.17

⁶¹ Ibid

studentene lære seg å reflektere over sedvanlig refleksjon, nettopp for å få frem det som er usynlig i det sedvanlige. Studenten må ta et oppgjør med sedvanen som rår og da må han bevege seg ut av det etablerte tankesystem og lære seg å stille nye spørsmål til det han gjør. De kan trekke inn erfaringer de fikk på ekstern hospitering, der de fikk mulighet til å se politiet utenfra, i et utenfra blikk, da de arbeidet i en annen praksis. Ved å bruke teorien på en ny måte, og eventuelt trekke inn nye teorier, vil de få hjelp til å kunne finne nye spørsmål, som blir en utfordring til det etablerte.

For å synliggjøre hvordan 1. og 2. ordensrefleksjon kan foregå, vil jeg bruke et eksempel fra politiets bruk av håndjern. Ved et tjenestested var det rutine for å sette på håndjern på alle som ble pågrepet, eller innbrakt til politiet. Dette var rutinemessig bruk av håndjern. Studenten lærte at han ikke skulle foreta noen vurdering, men bruke håndjern under alle pågripelser, derfor ble det også satt håndjern på den 70 årige damen som hadde begått et tyveri. I en 1. ordensrefleksjon vil studenten vurdere om handlingen var riktig eller gal, opp mot gjeldende lover og regler, samt mot egne holdninger og gjeldende praksis på tjenestestedet. Studenten reflekterer seg inn mot den tradisjonelle tankegangen på tjenestestedet. Selv om han lærte i 1. klassen i teorifeltet på PHS, at håndjern kun skulle brukes når det var strengt nødvendig,⁶² er praksis i praksisfeltet noe annet. Studenten kan komme i tvil mellom hva som er riktig, teori fra skolen, eller praksis fra erfarne politi i praksisfeltet. En 1. ordensrefleksjon kunne bekrefte at praksisfeltet hadde rett og følgelig lære en uønsket sedvane.

Gjennom 2. ordensrefleksjon vil studenten gå ut av det etablerte mønster. Han vil bruke litteraturen på en slik måte at den stimulerer til kritiske vurderinger og ikke til konklusjoner, slik det ble gjort i den sedvanlige refleksjonen. For eksempel kan loveverket diskuteres og overveies. Her må studenten forstå situasjonen i relasjon til konteksten som handlingen finner sted, men også i relasjon til overordnede retningslinjer og lovverket. Han må blant annet reflektere over hva det er han gjør når han bruker håndjern, og hva det betyr for publikum og samfunnet at politiet praktiserer å bruke håndjern på alle de skal ta ed eller pågripe. Det vil føre studenten inn i refleksjon over ulike teorier fra etikken, kriminalkunnskap, psykologi med mer. Da vil de måtte sette egne handlinger og kunnskap på prøve.

---

⁶² Politiloven § 6

Ifølge Wackerhausen kan 2.ordens refleksjon åpne for at studenten klarer å forstå og bryte med sedvane. Da vil han kunne utfordre sine egne meninger og handlinger opp mot et helt nytt tankesett. På den måten kan han klare å bryte med et etablert tankesett om at håndjern skal brukes i alle situasjoner.

5.8 PHS som profesjonsutdanning.

Innholdet i utdanningen bestemmes ut fra stortingsmeldinger, budsjettprosesser, fastsetting av rammeplaner, ved etatsstyring og departementets og overordnet myndighets tette og løpende dialog med PHS mv.⁶³ Dette sier noe om at det er en pågående prosess om hva som skal være innhold i fagplanene, og det viser at både politikk og praksisfeltet påvirker hva som skal være en del av innholdet i utdanningen.

Strategisk plan for PHS sier at utdanningen skal være profesjonsrettet på et høyt nivå, som utvikler og formidler de kunnskaper, ferdigheter og holdninger som politiet må inneha.⁶⁴

Stjernø utvalget⁶⁵ foreslo at politiutdanningen skulle underlegges Kunnskapsdepartementet (KUD). De ønsket en sammenslåing eller en kraftsamling mellom PHS og andre høyskoleutdanninger. Rektor ved PHS skriver i sitt brev til KUD, at en slik sammenslåing ikke er ønskelig.⁶⁶ Han er engstelig for en større avstand til praksisfeltet gjennom en overføring fra Justisdepartementet til KUD. Han skriver at virksomheten i utdanningen krever et nært og godt samarbeid med politietaten. Høgskolen bruker politiets personell til lærervirksomhet på høgskolen, og til veiledere i praksisåret. Politiet bistår også utdanningen med instruksjon og veiledning av studentene i praktiske operative oppgaver, samt sertifiseringer for bruk av spesialutstyr.

Rektor viser med dette at PHS er avhengig av et tett samarbeid med praksisfeltet for å kunne gjennomføre en god profesjonsrettet utdanning. Samtidig som PHS er avhengig av praksisfeltet for å utdanne yrkesutøvere, er praksisfeltet gjensidig avhengig av PHS for å få kvalifiserte yrkesutøvere. Samarbeidet mellom PHS og praksisfeltet er fastslått i rammeplanen, som er godkjent av Justisdepartementet og PHS styret.

---

⁶³ Brev til KUD, vedr. høringsuttalelse NOU 2008:3, brevjournal PHS: 2008/00044 008

⁶⁴ Strategisk plan, PHS, 2007-2012, s. 4

⁶⁵ NOU 2008:3, Sett under ett, ny struktur i høyere utdanning

⁶⁶ Brev til KUD, vedr. høringsuttalelse NOU 2008:3, brevjournal PHS: 2008/00044 008

Studentene får møte politipraktikeren som faglærer eller forelesere i teorifeltet på høgskolen og som kollega eller veileder når de er ute i praksisåret. På denne måten blir kunnskaper og ferdigheter som er nødvendig i etaten lært videre til studentene. Dette er en videreføring av oppgaver og ekspertkunnskap fra praksisutøveren til studentene. En slik overføring vil også kunne videreføre og påvirke studentenes holdninger for hvordan kunnskap og ferdigheter skal forstås og utføres.

Dette viser at politipraktikeren kan få stor innflytelse på utdanningen. For å nå målsettingen om å utdanne studentene til å bli reflekterte praktikere, kreves et nært samarbeid mellom fagansatte i teorifeltet inne på høgskolen og praksisansvarlige i praksisfeltet. Generalistfunksjonen krever at studentene får mulighet til å reflektere over egen praksis. For å muliggjøre dette, må veileder være villig til å gjennomføre samtaler der både veileder og student setter sin kunnskap og situasjonsforståelse både i og på spill. De må begge være villige til endring.

6 Opptak til PHS

Stortingsmelding nr 42 slår fast at politiet skal ha bred rekruttering. *Det tjener demokratiet at politiets tjenestemenn og kvinner har bred sosial bakgrunn. Det er gunstig for den praktiske samhandling mellom politi og publikum, og det styrker samfunnets tillit til politiet. Politiet bør derfor rekrutteres fra hele landet, alle sosiale lag og gjenspeile samfunnet med hensyn til kjønn, livserfaring, yrkesbakgrunn og utdanning. Politiets sammensetning bør vise mangfoldet i vårt samfunn. Ønsket om representativitet må ikke gå foran kravet til skikkethet. Hovedmålet ved rekruttering må være å finne frem til de som er best egnet for yrket.*⁶⁷

Dette viser at studentene ved PHS skal gjenspeile bredden i befolkningen i Norge. Det vil si at studentene som rekrutteres skal ha ulik bakgrunn med hensyn til hvor de kommer fra, utdanning, erfaringer, kjønn, etnisk tilhørighet og kultur. I 2008 var gjennomsnittsalderen på politistudentene like over 23 år ved opptak. De yngste var 20 år og noen av de eldste var rundt 40 år. Ca 35 % av studentene er kvinner og i underkant av 1,5 % har minoritetsbakgrunn.⁶⁸

Flere av studentene har familie med samboer, ektefelle og barn. Denne sammensetningen fører til at erfaringsgrunnlaget eller livserfaringen til studentene er variert. Dette sier også noe om at studentene har med seg ulik kompetanse, som de bringer med seg inn og kan bli en del av politiets generalistkompetanse.

På hjemmesiden til PHS beskrives egenskaper som utdanningen mener er viktig hos politiet. Politimannen må kunne håndtere mange ulike oppgaver. Han må kunne omgås mennesker, kunne opptre korrekt og fornuftig og kommunisere gjennom å snakke med alle typer mennesker på en profesjonell og fordomsfri måte. God fysikk og mental helse er viktig for å klare de fleste hinder. Han skal være godt opplært og godt forberedt. Politimannens signaler og ord kan skape ro og trygghet, dersom dette ikke hjelper kan det følges opp med handling.

Kommunikasjon er det viktigste virkemiddelet som politimannen har.⁶⁹ Evne til kommunikasjon blir også fremhevet med stor skrift i PHS sin rekrutteringsbrosjyre som sier

---

⁶⁷ Stortingsmelding nr 42, 2004-05

⁶⁸ Basert på tall fra PHS sin årsmelding for 2008

⁶⁹ PHS hjemmeside: <http://www.phs.no/no/Studietilbud/Bachelor/Hvorfor-politi/>

at; *Du vil oppleve at det viktigste våpenet er ord.*⁷⁰ Dette viser at PHS vektlegger ulike egenskaper, men at evne til kontakt og god kommunikasjon med publikum er viktigst. Dette er egenskaper som gjenspeiler seg i PHS sin beskrivelse av generalisten som skal ha grunnleggende kunnskaper, ferdigheter og holdninger.⁷¹

6.1 Opptakskrav

Opptakskravene til PHS omfatter formelle krav som synliggjøres i en skriftlig søknad med vedlegg av karakterer, fødsels- og vandelsattest med mer. I tillegg må søkeren gjennom ulike tester som viser at han både er fysisk rustet, har god helse, er moden og skikket til å begynne som student på PHS.

Fra våren 2009 har politiutdanningen fulgt samordna opptak (SO) for høyskoler og universitet i Norge.⁷² Søkeren må oppfylle følgende krav: norsk statsborgerskap, plettfri vandel, førerkort klasse B, god helse, svømmeferdigheter og fylle 20 år det året de tas opp.

Det kreves generell studiekompetanse fra videregående utdanning og minst karakteren 3 i snitt for norsk hovedmål skriftlig. Søkeren må i intervju med opptaksnemnda vise seg moden og skikket for tjeneste i politi- og lensmannsetaten, og bestå fysiske tester som er fastsatt av PHS og gjennomgå en legesjekk.

Når studentene har kvalifisert seg gjennom de formelle kravene gjennom samordna opptak, blir de innkalt til opptaksprøver. Dette består i første omgang av fysiske tester og en legesjekk. Ca 1/3 av de innkalte stryker på de fysiske testene og blir sendt hjem før noe annet blir vurdert. Studentene må gjennom en testløype som består av 4 poster, dette er 100 m svømming, lengde uten tilløp, heving i bom, benkpress og en kondisjonstest med løping. Kandidaten må ha bestått svømming og løping for å gå videre i opptaket. De som har bestått fysiske tester og legesjekk, blir innkalt til et ca 20 minutters intervju. Dette foretas av en opptaksnemnd som skal vurdere om søkeren er moden og skikket for tjeneste i politi- og lensmannsetaten.

---

⁷⁰ Brosjyre/informasjon til opptak ved PHS- 2010, s.4

⁷¹ Ny rammeplan,

⁷² PHS hjemmeside: <http://www.samordnaopptak.no/info/>

Opptaksnemnda oppnevnes av styret for PHS og består av fire medlemmer. Lederen av nemnda skal være jurist og minst to av medlemmene skal ha erfaring fra politi- og lensmannsetaten. Ved utvelgelse av studenter skal opptaksnemnda vektlegge ulike sider ved søkeren. Dette gjelder muntlige og skriftlig framstillingsevne, motivasjon, om de er reflektert i forhold til politirollen, modenhet, herunder empati og vurderingsevne. De vil videre vektlegge om søkeren har naturlig myndighet og autoritet, om de er målbevisst og initiativrike, og om de er bevisste sine egne positive og negative sider.⁷³

Det er utarbeidet en felles intervjuguide som alle nemndene skal bruke ved intervju av søkeren. Intervjuguiden skal sikre at alle som kommer inn til intervju får tilnærmet lik behandling. Guiden skal også sikre at det stilles spørsmål som får frem om søkeren har de riktige egenskapene som utdanningen ønsker.

Det er stor konkurranse om studieplasser. Flere har søkt mange ganger før de ble tatt opp som student. Gjennomsnittsalderen er ca 23 år, men flere av studentene er over 30, de eldste opp mot 40. Opptakskravene har endret seg gjennom de siste 30 år. Da jeg søkte Politiskolen i 1982 var det et minstekrav til høyde, som for menn var 175 cm og for kvinner 165 cm. Det ble gitt unntak fra kravet dersom vedkommende var lavere av etniske eller genetiske grunner. Nå er høydekravet tatt bort og det er myket opp på noen av de fysiske kravene.

Jeg har selv erfart at det kan være en fordel å være 187 cm høy, spesielt når man skal pågripe noen som er stor. Høyden kan gi politimannen en fordel fordi han signaliserer styrke og den som skal pågripes antar at styrken står i forhold til høyden. Han vurderer politimannen som sterkere, og overgir seg uten motstand. Politimannen slipper å bruke makt. Det er allikevel verdt å merke seg at det er svært sjelden at politiet må bruke fysisk makt. I en undersøkelse foretatt blant politiet i Norge i 2008, ble det funnet at politiet i gjennomsnitt bare bruker fysisk makt en gang per måned⁷⁴. I de fleste tilfeller kan politimannen snakke seg ut av en vanskelig og ansent situasjon, da er kravet til fysisk overlegenhet av mindre betydning.

Kravet til å ha avtjent verneplikt eller siviltjeneste er tatt bort. Flere av dagens studenter mangler erfaring fra å være soldat eller befal i militæret. Jeg erfarte at noe av denne kunnskapen kom til nytte både på Politiskolen og senere i politipraksis. Vi lærte blant annet å samarbeide som lag og tropp, våpenopplæring og skyting, sluttet orden med oppstilling og

---

⁷³ Fra opptaksbrosjyre til PHS, 2009, egen trykksak fra PHS.

⁷⁴ Forskningsresultater basert på Pål Lagestad, Dr. grads avhandling 2010.

marsjering, samt bruk og opptreden i uniform. Vi lærte også å innordne oss i et hierarkisk system, med overordnet og underordnet. Dette systemet brukes i politiet.

Dagens studenter har et større mangfold og et videre spekter av kompetanse enn da jeg gikk på Politiskolen.⁷⁵ Flere av studentene har fullført annen utdanning før de begynte som politistudent. Noen har bakgrunn som lærer, sosionom, sykepleier, flyvertinne, snekker med mer. Dette er studenter som har med seg generalist kunnskaper, ferdigheter og erfaringer som kan komme til nytte, både i utdanningen og senere for praksisfeltet i politiet.

Samfunnet etterspør flere politifolk i gatene. Bemanningsutvalget for politi- og lensmannsetaten slår fast at det må utdannes mange flere politi. Rapporten "Politi mot 2020" slår fast at det er et mål å ha 2 politi per 1000 innbyggere. I 2020 har vi anslagsvis 5 million innbyggere i Norge. I dag har Norge ca 8.000 polititjenestemenn. For å oppnå målet med en økning til 10.000 politifolk, må det utdannes mange flere studenter i året, og det er ikke rom for at for mange stryker.

Collins mener at profesjonsutdanninger ved universiteter og høyskoler bedriver sosial lukning.⁷⁶ Det vil si at de fører en monopolisering og maktkamp for å beholde bestemte arbeidsoppgaver og posisjoner. Dersom jeg velger å se politiutdanningen i lys av synspunktene til Collins, er PHS en lukket studie, med et strengt opptakssystem.

Bare en av fem søkere blir tatt opp som politistudent, noe som fører til at mange ikke får komme inn på utdanningen. Ved opptak stilles det forholdsvis strenge krav til teoretiske kunnskaper og karakterer fra Videregående skole, i 2009 lå gjennomsnittskarakteren rundt 4. Det stilles også krav til fysikk, helse, syn og hørsel. I tillegg må søkeren ha plettfri vandel. Det vil si at vedkommende ikke kan være straffet eller registrert i strafferegisteret. Denne utsilingen er i følge Collins en sosial lukning, fordi vi stenger ute noen som ikke oppfyller opptakskravene til denne spesielle profesjonen.⁷⁷

Selv om opptakssystemet medfører en lukket studie, som ifølge Collins er en sosial lukning, er det ingenting som tyder på at dette studiet er åpent for bare en spesiell gruppe personer.

---

⁷⁵ Dette bekreftes ved en gjennomgang av bakgrunnen til studentene som går på utdanningen.

⁷⁶ Molander, A. og Terum, I.(2008) Profesjonsstudier, viser til Smeby, Profesjon og utdanning, s.206

⁷⁷ Ibid

Opptaksrutinene legger opp til å ta inn personer som tilsvarer gjennomsnittet av befolkningen med bred sosial bakgrunn. En gjennomgang av bakgrunnen til studentene som er inne på utdanningen, viser stor variasjon i alder, utdanning, geografisk tilhørighet, alder, familie og kultur. Dette gir en indikasjon på at utdanningen klarer å rekruttere bredt. Når opptaksnemnda skal vurdere søkeren vil de blant annet vurdere om søkeren har nødvendig modenhet, herunder empati og vurderingsevne. Noe av dette vil de kunne se i søknaden fra kandidaten, men dette vil de også forsøke å få frem i intervjuet. Dersom de klarer å få dette frem, er dette noe av de grunnleggende ferdigheter til generalisten, nettopp at han kan tenke og handle selv. Politiutdanningen skal hjelpe studenten til å videreutvikle denne vurderingsevnen slik at den kan benyttes i en politifaglig kontekst

7 Politigeneralisten i yrkesutøvelsen

PHS legger til grunn at politigeneralisten skal ha grunnleggende kunnskaper og ferdigheter i forebyggende, kriminalitetsbekjempende og trygghetsskapende politiarbeid.⁷⁸ Gjennom tre fortellinger fra min praksis, vil jeg vise hvordan jeg på en vanlig fredagsvakt løste politioppgaver innenfor disse tre fagområdene. Med bakgrunn i fortellingene vil jeg diskutere og reflektere over hvilke kunnskaper oppgavene krevde, hvordan jeg lærte å utøve dem og hvordan dagens studenter kan lære politiarbeid gjennom å gjøre.

Som en innledning til fortellingene vil jeg gi en kort beskrivelse av de tre arbeidsområdene som PHS sier at generalisten skal ha grunnleggende kunnskap og ferdigheter i. Jeg har tatt utgangspunkt i Stortingsmelding nr 42 og Politiloven.⁷⁹

Forebyggende politiarbeid skal være kunnskapsstyrt og målrettet med grunnlag i analyse og kartlegging, for å forebygge anslag mot den alminnelige fred, orden og sikkerhet. Dette utføres gjennom proaktive tiltak, som oppsøkende og informativ virksomhet, kontroll mot spesielle steder, risikomiljø eller grupper. Dette kan være politi besøk på skoler, patruljering i aktuelle områder, tverrfaglig samarbeid med skoler, ungdomsklubber med mer.

Kriminalitetsbekjempende politiarbeid bygger på en forebyggende strategi og en etterfølgende strategi. Den forebyggende er beskrevet foran, den etterfølgende handler om etterforskning, påtaleavgjørelser, dom og fullbyrding av straff. Dette er arbeidsoppgaver som politiet utfører etter at det straffbare forhold er begått.

Trygghetsskapende politiarbeid omfatter politiets plikt til å yte borgerne hjelp og tjenester i faresituasjoner, i lovbestemte tilfeller og ellers når forholdene tilsier at bistand er påkrevet og naturlig. Dette gjelder først og fremst når handlingen er begått på offentlig sted. Dette handler om politiets beredskap til å rykke ut og bistå med hjelp eller å iverksette trygghetsskapende tiltak. Dette er oppgaver som krever at politiet bruker sin kompetanse ved ulykker, kriminelle handlinger, anvendelse av makt, arrestasjonsteknikk, våpen ved pågripelser med mer.

---

⁷⁸ Ny rammeplan 2009-2010, jf. St. m. nr 42.(2004-2005)

⁷⁹ Basert på St. meld. Nr 42 (2004-2005), s. 37-48, supplert med Politiloven.

7.1 Fortellinger fra egen praksis

Kriminalitetsbekjempende politiarbeid. Det er fredag klokken 1800. Jeg har akkurat begynt kveldsvakta som varer til kl. 0300. Vaksjefen har allerede gitt meg i oppdrag å ta imot en anmeldelse fra en kvinne som har hatt innbrudd i sin bil. Hun har sett en mulig gjerningsmann som løp fra bilen, derfor kan hun ikke levere en forenklet anmeldelse og jeg må skrive en vanlig anmeldelse. Jeg bruker ca 20 minutter på å skrive ned det hun har å fortelle og fullføre anmeldelsen. Vi blir allikevel sittende over en time å snakke sammen. Hun snakker om følelsene og tankene hun har rundt det som har skjedd. Jeg deltok i samtalen og vi snakket om det hun følte om at akkurat hennes bil ble valgt. Mens vi sitter og snakker sammen, hører jeg fra operasjonsrommet en alarmmelding fra brannvesenet, som melder om brann i et rekkehus på Mørkved i Bodø. Jeg må avslutte samtalen, men rekker å få hennes underskrift på anmeldelsen før jeg løper ut til politibilen for å kjøre utrykning til brannåstedet.

Trygghetsskapende og kriminalitetsbekjempende politiarbeid. Jeg bruker blålys og sirene for å komme raskt frem og vi kommer til brannåstedet samtidig som brannvesenet. Det står mange mennesker utenfor og ser på. Vi ber folk om å trekke seg tilbake, slik at de ikke går i veien for brannvesenet og for at de ikke skal bli skadet av røyken. Vi setter opp sperrebånd som kun politi og brannvesen kan gå innenfor. Vi blir møtt av et par, som sier at de er eiere av leiligheten som det brenner i. De opplyser at det begynte å brenne i en gryte som de hadde glemt på komfyren. Skadene viser seg å være mindre enn det røyken tilsier, men huseier er synlig oppskaket av det som har skjedd.

Vi noterer nødvendige opplysninger, og får etter kort tid bekreftet at brannen er slukket. Det blir små skader som er begrenset til området rundt komfyren. Etter ca en time forlater brannvesenet åstedet. Vi blir igjen for å utføre nødvendig åstedsarbeide, med sikring av spor, lage skisse, fotografere og ta imot en forklaring fra huseier. Disse detaljene må jeg skrive i en åstedsdrapport når jeg kommer tilbake til politistasjonen. Før vi drar fra brannåstedet, snakker vi med huseier og forklarer hva politiet vil gjøre videre. Vi sier også at det er trygt å flytte inn i huset igjen. Det går to timer før vi kan forlate stedet og kjøre inn til politistasjonen for å skrive nødvendige rapporter fra hendelsen.

Forebyggende og trygghetsskapende politiarbeid. Senere på kvelden får vi en melding om at 4-5 ungdommer bråker og oppfører seg truende mot publikum i Glasshuset i sentrum av Bodø. Dette er et område som politiet har hatt under spesielt oppsyn, med jevnlig patruljer for å hindre bråk. Jeg og min makker blir bedt om å kjøre til stedet for å forsøke å ordne opp. Vi er iført uniform og kjører uniformert politibil. Når vi kommer inn i Glasshuset klarer vi raskt å lokalisere ungdommene som vi antar at det er inngitt melding på, vi ser fem gutter som vi anslår til å være 16-18 år. De har på seg "hip-hop" klær, med sagge bukse, caps og hettegenser. Vi ser at de står og krangler med noen andre gutter. Situasjon virker ansent og det ser ut som om de skal begynne og sloss.

Når vi kommer bort til dem, gjenkjenner jeg to, fra det jeg antar er bråkegjengen. De er begge 17 år og jeg kjenner dem fra tidligere samtaler etter meldinger om bråk med ungdom i Glasshuset. Jeg bruker guttenes fornavn, sier hei og spør hva som skjer. De snur seg mot oss og blir tydelig overrasket når de får se politiet. Det lukter alkohol fra dem, men ingen er synlig beruset. De roer seg litt og begynner å forklare at den andre gjengen har provosert dem og kalt dem med skjellsord, fordi de bruker spesielle klær.

Guttene forklarer at de har kranglet og den andre gjengen truer med at de skal banke dem, fordi de ikke har noe i Glasshuset å gjøre. Begge gjengene sier at de bare har kranglet med hverandre og dyttet litt, uten at noen er kommet til skade. Vi noterer personalia og inngår en avtale med guttene om at de skal forlate stedet og dra hjem. De andre guttene som angivelig skal ha blitt utsatt for bråkegjengen, ønsker ikke å anmelde forholdet. De rusler videre og forsvinner i folkemengden.

7.2 Hvordan teoretisk kunnskap kan forberede til yrkesutøvelse

Kvelden på politivakta var stort sett som en arbeidsdag kan være. Uvissheten om når noe skjer og hva som vil skje, krever at politimannen er i beredskap og klar til å dra ut for å løse alle typer oppdrag. Det krever at politimannen har nødvendige teoretiske og praktiske ferdigheter som er nødvendig for å være forberedt, slik at de kan håndtere ulike typer oppgaver på en god måte.

De praktiske oppgavene med avhør, mottak av anmeldelse, utrykningskjøring, organisering og arbeid på åstedet med sikring av spor, krever en teoretisk læring. Denne læringen vil ifølge

Aristoteles både kreve episteme og techne kunnskaper som danner grunnlaget for å kunne handle i praksis, eller å utføre en politihandling. Gjennom episteme vil studenten lære om faktakunnskap, fra lover til forskningsbasert teori som er allment akseptert. De vil også måtte lære praktiske ferdigheter, techne, som både er nedfelt i teori, men som også må læres gjennom instruksjon. Det kan f. eks være den tekniske utføringen av politigrep i arrestasjonsteknikk. Her må studentene lære seg grunnleggende kunnskap gjennom teori, for å vite hva som er lovlig og når man etter loven kan bruke politigrep. De vil også lære hva som er farlig, og hvorfor det er farlig. De vil også gå gjennom en teoretisk instruksjon på ulike grep og situasjoner som grep kan anvendes. Dette danner grunnlaget for en trening og øvelse på grep, som skjer i gymsal, sammen med medstudenter.

For å kunne utføre oppgavene i praksis er det ikke nok med teoretisk kunnskap. Man må også lære hvordan dette faktisk skal gjøres, slik at man mestrer å utføre det som er lært i teorien. Arrestasjonsteknikk er et slikt eksempel. Hvordan det skal utføres i en reell situasjon, må læres gjennom praksis. Teori og øvelse kan forberede studenten på det de skal gjøre. Samtidig er svært få situasjoner like, og det er forskjell på å øve mot en kollega eller medstudenter og gå inn i en reell situasjon med en sint gjerningsmann. Når man går inn i en reell situasjon er det ikke nok bare å vite at man etter loven kan pågripe og hvordan det skal gjøres, Studenten må også kunne vurdere når det er riktig å bruke et grep, eller når han skal la være. Det krever en student som er analytisk, kan tenke og fundere i den enkelte situasjon han står i.

7.3 Hvordan læres ferdigheter?

Da jeg startet utrykningen til brannen på Mørkved, kjente jeg at musklene ble mer anspent enn vanlig. Allikevel klarte jeg å føre en samtale med makkeren min.

Å prate sammen i en slik situasjon krever at jeg klarer å holde stressnivået under kontroll. Utrykningskjøring kan være risikabelt, fordi man utsetter seg selv og andre i trafikken for en økt risiko for ulykke. Blålys og sirener varsler andre i trafikken om at jeg vil raskt fram. Men blålys gir meg allikevel ikke rett til å være uforsiktig og utsette andre for fare eller skape ulykker. Jeg må vise ekstra stor aktsomhet. Dersom jeg kolliderer under utrykning eller foretar et feil valg, kan jeg risikere å bli straffet. Jeg kan fravike trafikkreglene, men må vise stor forsiktighet slik at ingen blir skadet.

Utrykningskjøringen med blålys og sirene er en ferdighet hvor både teoretisk kunnskap og praktisk bilkjøring blir satt på prøve. Utrykningskjøring er en kompetanse som krever spesialopplæring og en sertifisering. For å bli godkjent som utrykningsfører må sjåføren tilegne seg teoretiske kunnskaper. Han må kunne trafikkreglene og vite hvilke spesielle regler som gjelder for utrykningskjøring. Han må vite noe om fartsføre og fysiske lover vedrørende akselerasjon og oppbremsing, tekniske krav til bilen osv. I tillegg til å vise at han kan teoriene, ved å redegjøre for den på prøver, må han også vise at han mestrer å kunne kjøre utrykning. Den praktiske kjøringen læres ute på landeveien, under veiledning av en godkjent instruktør. Studenten må vise at han behersker trafikkreglene og instruksene for utrykningskjøring. Han må også vise at han kan foreta nødvendige og selvstendige vurderinger slik at han kan kjøre raskt, men samtidig smidig og sikkert.

Den som kjører utrykning må kunne tenke selv og kunne overveie hvordan han kan kjøre på en god og sikker måte. Da må han trekke inn sin kunnskap fra episteme og techne, som forteller hva han skal gjøre, hvorfor og hvordan det skal gjøres. Når han overveier handlingen, er han i stand til å vite hva som kan skje når han kjører farlig, og hvordan han skal kjøre for å komme raskt frem, gjennom fronesis kan han overveie når han kjører for fort, for farlig, ikke blir for dristig, men handler ut fra den gylne middelvei, som er akkurat passelig og riktig måte å kjøre på.⁸⁰ Da kjører han på en klok måte.

Teorikunnskapene er viktige for å vite hvilke regler som gjelder i trafikken, men også for å forstå hvilke fysiske lover som gjelder når man kjører bil og kjører fort. Mine kjøreferdigheter blir påvirket av min kunnskap om bilkjøring og bevissthet på min rolle som politi og ansvarlig bilist. Jeg lærte på utrykningskurset at det viktigste når man kjører utrykning er å komme trygt frem uten å skade seg selv eller andre. Dette er selvfølgheter, men en god kunnskap å ta frem når man kjenner behov for å kjøre raskt.

Jeg har opplevd under utrykningskjøring, at vaktstjefen har kommet på sambandet og bedt oss ta det rolig og ikke kjøre for fort. En slik melding kan virke positivt der og da, men for meg ligger den beskjeden der hele tiden. Noe inni meg sier at nå må jeg roe ned, fordi det begynner å bli farlig. Statistikken viser at menn er den mest utsatte trafikantgruppen, og de i

---

⁸⁰ Aristoteles: Den nikomakiske etikk (1999), bok 6, Bokklubben dagens bøker

alderen 18-34 år har flest skader og dødsfall i trafikken.⁸¹ Selv om tallene varierer noe fra år til år, er risikoalder konstant. Statistikk gir en empirisk tilnærming til fakta, som kan påvirke risikovurdering, som igjen kan bli en del av min kunnskap som kommer til nytte når jeg overveier min kjøring.

Da jeg kjørte utrykning til brannåstedet, klarte jeg å snakke med makker, uten at det gikk utover kjøringen. Jeg skjønner nå at dette var en taus kunnskap, som var lært gjennom mange slike utrykningsturer. Dette ga meg mulighet til også å rette oppmerksomheten mot det som ville møte meg på åstedet. Derfor var jeg i stand til både å overveie kjøringen, og samtidig kunne føre en samtale.

Brødrene Dreyfus skriver at *når man først har lært seg en ferdighet, krever det ikke noen bevisst eller ubevisst regeletterlevelse for å handle. Vi trenger derfor ikke noe mål eller intensjon med å handle, kroppen påvirkes av situasjonen og forsøker å komme i likevekt med denne.*⁸² Jeg forstår dette som at bilkjøring, pågripelser, arrestasjonsteknikk og skyting kan læres og drilles slik at man handler instinktivt uten å tenke. Kroppen handler av seg selv fordi den vet hva den skal gjøre gjennom gjentatte repetisjoner. Brødrene Dreyfus sier at en slik handling er en ekspert handling, der eksperten ikke trenger å foreta beregninger og sammenligne alternativer. Det som må gjøres, blir gjort.⁸³

Jeg ser en mulig fare ved brødrene Dreyfus sin ekspert handling. Hva skjer hvis eksperten har lært seg en gal handling, som han er blitt ekspert på, men som er gal eller ulovlig. Politimannen som har lært at håndjern skal settes på alle personer han pågriper. Kan innøve en ekspert handling på å sette håndjern, som kobles til en pågripelse. Følgelig blir pågripelsen og påsetting av håndjern koblet til samme handling. Når han kommer i en situasjon der en person skal pågripes, går håndjernene på automatisk. Dette blir en automatisert handling, som skjer mekanisk uten å tenke. Handlingen vil ifølge Dreyfus brødrene være en ekspert handling, men etter Politiloven kan den være ulovlig. Loven krever at politimannen vurderer situasjonen og bare bruker nødvendig makt som situasjonen krever.⁸⁴

---

⁸¹ Statistisk sentralbyrå 2008/ <http://www.ssb.no/emner/10/12/20/vtuaar/tab-2009-06-29-05.html>

⁸² Hubert og Stuart Dreyfus (1999) i Mesterlære, Klaus Nielsen og Steinar Kvale, side 52

⁸³ Ibid, s. 56-57

⁸⁴ Politiloven § 6

Aristoteles beskrivelse av fronesis gir meg en annen forståelse av hva en ekspert handlingen kan være. Dette er en veloverveid og klok handling, basert på kunnskap og erfaring som er utviklet over tid. Den krever at hver eneste situasjon som politimannen kommer opp i blir overveid. Da vil politimannen vurdere den enkelte situasjon opp mot hva som er lovlig i henhold til lover og regler, men også når han skal anvende loven og håndjern. Da vil han være i stand til å vurdere situasjonen og personen, og setter håndjern dersom situasjonen krevde det, slik som Politiloven forutsetter.

Teori og teknikk knyttet til å kjøre raskt med blålys og sirener, lærer man på et utrykningskurs. Hvordan man lærer å overveie å tenke gjennom hva som er en god måte å kjøre på, starter lenge før. Det begynner allerede når man tar sine første skritt i trafikken, som videreutvikles gjennom all trafikk opplæring og erfaring fra all ferdsel i trafikken. Selv erfaringen fra da jeg som guttunge syklet på min sykkel med ulovlig framhjul, og ble stanset av lensmannen, er med, når jeg vurderer og tenker over hvordan jeg skal kjøre utrykning på en god og trygg måte. Dette forstår jeg som en klok handling, som er veloverveid og ikke basert på en instinktiv handling.

7.4 Hvordan lære å se helhet og tenke selvstendig?

PHS legger til grunn at når politigeneralisten løser oppgaver, skal han ha kompetanse til å foreta helhetsvurderinger. Formålet med studiet er å utdanne reflekterte og handlekraftige polititjenestemenn/-kvinner.⁸⁵ Utdanningens fokus på refleksjon, forstår jeg som at studentene gjennom utdanningen, skal lære å reflektere og utvikle sin evne til å kunne tenke selv. Sett i lys av Aristoteles fronesis, vil evnen til en helhetstenking, være klokskap som kommer til uttrykk gjennom evnen til å kunne overveie hva som den riktige måten å gjøre en handling på.⁸⁶ Olsen og Finstad sier at fronesis er en praktisk-moralsk handlingsklokskap.⁸⁷ For studentene vil en klok handling dreie seg om at de tenker og bruker fornuft. Denne overveielser kan de gjøre som et resultat av alt de har lært, og kommer til uttrykk i handlingen. For politimannen er det i politigjærningen.

---

⁸⁵ Ny Rammeplan for PHS, (2007), s. 2

⁸⁶ Aristoteles: Den nikomakiske etikk (1999), bok 6, Bokklubben dagens bøker, s.118

⁸⁷ Olsen, R og Finstad, H. ((4/2003) Snakk om erfaring, s.5

Birkeland skriver at den gode generalisten kan danne seg en helhetsforståelse og kan gjennomføre en helhetstenkning.⁸⁸ En slik helhetstenkning eller helhetsvurdering, forutsetter at man kan analysere og sette tingene sammen, samt være analytisk slik at man klarer å knytte ny kunnskap til det man allerede ser eller kan. Dag Østerberg sier at en analyse består i å undersøke en helhet ved å bestemme delene den består av og forholdet mellom dem. En syntese er å sette sammen det som er analysert.⁸⁹

Da jeg som guttunge reparerte min gamle sykkel var det basert på en analytisk tenking. For å finne feilen i bakhjulsnavet måtte jeg prøve å feile, til jeg lærte hvordan de enkelte delene fungerte sammen. Østerberg sier at å være analytisk er å finne noe tankemessig nytt i forhold til analysen.⁹⁰ Ved å prøve å feile, samt tenke og bruke fornuft, forsto jeg hva som måtte være galt. Jeg skjønnte hvilken del som måtte skiftes i navet. Da kunne jeg sette sykkelen sammen slik at den fungerte igjen.

Som eksemplet over, må også studentene ha evne til å kunne tenke analytisk for å finne løsning på problemet eller oppgaven de står overfor. Den nye rammeplanen sier at inndelingen av hovedområder, fag og progresjon i studiet skal systematisere kunnskapen til studentene på en logisk måte rettet mot hovedoppgaver som generalisten utfører.⁹¹ Jeg forstår dette som at sammensetningen av fag i hovedområder skal hjelpe studentene til å kunne foreta en helhetsvurdering. Det betyr at man ikke kan se hvert fag isolert men som en helhet, der alle fagene danner en kunnskap som de trekker frem og anvender etter behov, og når de skal overveie sin handling.

---

⁸⁸ Birkeland, Åsmund (2007) Politigeneralisten, artikkel, PHS-2007

⁸⁹ Østerberg, Dag (1966) Forståelsesformer s.10-11

⁹⁰ Ibid

⁹¹ Ny rammeplan, PHS, pkt. 2.3.3, Innhold

7.5 Hvordan lære å bryte med dårlige sedvaner?

Olsen og Finstad skriver at de gode sedvaner er ikke gitt, de må læres.⁹² Sedvaner handler om hvordan tjenesten utføres og hva som er akseptert måte å tenke og handle på. Wackerhausen skriver at sedvanen handler om å bli ”en af vores slag”.⁹³ Olsen og Finstad trekker fram en viktig nyanse, når de sier at denne sedvanen også kan være en god måte å tenke og handle på. Når Wackerhausen anvender 1. og 2. ordensrefleksjon, er det for å danne seg en svarevne til om sedvanen er god eller dårlig.⁹⁴

Anmeldelsen jeg mottok var bare en liten del av kvinnens møte med politiet. Jeg tror ikke hun var så veldig opptatt av bilen og skadene på den. I samtalen kom det frem at hun var engstelig for at mannen, som løp bort fra bilen, skulle komme tilbake. Hun var redd for at han hadde sett i vognkortet hennes og funnet ut hvor hun bodde. Denne personen hadde gjort henne utrygg og hun trengte noen som kunne lytte til henne, som kunne forstå hva dette betydde. Hun kunne levert anmeldelsen, fått en bekreftelse på den og fått utbetalt skadetakst fra forsikringen eller reparert skaden. I samtalen fornemmet jeg at det var ikke dette hun hadde behov for.

Fordi dette var en rutinesak som jeg behersket, var det lett å følge vanlig rutine og følge prosedyren. Da hadde anmeldelsen blitt ekspedert på 20 minutter og fornærmede hadde fått beskjed om at et nytt oppdrag ventet og vår samtale ville være over. Hadde jeg skrevet ned hennes fortelling, uten å engasjere meg i hva hun sa eller ville snakke om, kunne jeg havnet i en situasjon som Hans Skjervheim beskriver som at man blir tilskuer og ikke deltaker i diskusjonen.⁹⁵ Jeg ble deltaker i samtalen, fordi vi hadde en treleddet relasjon. Vi anerkjente hverandre som samtalepartner, vi hadde et felles tema, hennes innbrudd i bilen å snakke om og jeg engasjerte meg i hennes sak. Jer anerkjente det hun snakket om ved å stille spørsmål, og engasjerte meg i det hun sa. Hun anerkjente at jeg engasjerte meg. Vi var begge et subjekt i samtalen og begge følte seg inkludert.

---

⁹² Olsen, R og Finstad, H (2003) snakk om erfaring, s.5

⁹³ Wackerhausen, S. (2009), erfaringsrum, handlingsbåren kundskab og refleksion, s. 17 og 18.

⁹⁴ Ibid

⁹⁵ Hansen, Jan-Erik, (2001) Norsk tro og tanke 1940-2000, viser til Skjervheim, H. 1976, Deltakar og tilskodar, s.473-475

Vår samtale etter at anmeldelsen var ferdig, var et brudd på faste mønstre eller rutiner på politivakta. Steen Wackerhausen skriver om kua gamle Maren, som går sine faste stier fra og til fjøsen. Hun er lederkua som rusler sakte men sikkert i sin vante sti, med sine omveier. Hun får også alle de andre kyrne og kalvene til å gjøre det samme.⁹⁶ Det er lett å bli som gamle Maren, eller å følge lederkua, slik at man begynner å gå i den samme stien eller følge et fast mønster, uten å tenke over om dette er den beste måten å gjøre det på.

Ved å fortsette samtalen med kvinnen, var det å trække ut av den opptrådte stien og selv finne ut av en måte å løse saken på. For å bryte med sedvane, kan man gå gjennom en 1. og 2. ordensrefleksjon.⁹⁷ Først må man utføre en 1. ordensrefleksjon som slår fast hvordan oppdraget ble utført og om det var riktig i henhold til regler og norm på tjenestestedet. For å utfordre sedvanen og se om den er god eller dårlig, må man gå videre til en 2. ordensrefleksjon, der handlingen blir prøvet mot annen teori eller annen praksis.

Det kan jo tenkes at resultatet av refleksjonen blir, at sedvanen var god og slik bør det gjøres. Refleksjon som Wackerhausen beskriver kan bare foretas etter at kvinnen er gått. Dette kan studentene i praksisåret øve på. Sett i lys av Aristoteles kan man bare vurdere om handlingen er god eller dårlig gjennom samtalen, eller møtet med kvinnen. Fronesis vises bare i den praktiske handlingen, som var mitt møte med kvinnen.⁹⁸ Det kan ikke studentene lære før de får møte publikum, da får de sette sin fronesis på prøve. Responsen fra kvinnen, og studenten sin egen følelse, vil gi et svar på om dette var en god handling.

7.6 Politiblikket som en del av kunnskapen

I Glasshuset så jeg mange ungdommer, men jeg klarte allikevel raskt å finne frem til hvem som var de mulige bråkmakerne. Dette viste seg også å stemme. Liv Finstad sier at når politiet foretar en ”stopp og sjekk” av en person i gata, som de synes ser mistenkelig ut, er dette sjelden tilfeldig.⁹⁹ Finstad sier at handlingen er basert på politiblikket, som er en fornemmelse om at dette er en kriminell person. Utseende på personen, atferd, det han sier eller det han holder i hendene med mer, stemmer med personkunnskapen som politimannen har samlet og

---

⁹⁶ Wackerhausen, Steen (2003) Profesjonsidentitet, sedvane og akademiske dyder, s. 9

⁹⁷ Ibid

⁹⁸ Aristoteles (1999) den Nikomakiske etikk, bok VI, s. 118

⁹⁹ Finstad, Liv (2000) Politiblikket s. 116

lært, gjennom personlig kontakt og innhenting av opplysninger i tilgjengelige registre og fotoalbum.¹⁰⁰

Var mine handlinger, da jeg var i Glasshuset, påvirket av "politiblikket"? Dersom jeg ser politiblikket i lys av Aristoteles, kan det sees som en kunnskap som i episteme. Jeg ser dette som kunnskap som er nødvendig for å vite at en bestemt person er mistenkt, eller kriminell, hva han har gjort, hvor han kan påtreffes mv. Techne hjelper politimannen til å vite hvordan han skal opptre når han påtreffer vedkommende og hvordan denne kan pågripes. Gjennom fronesis vil politimannen kunne overveie hva som er den riktige handling, hvorfor han skal gjøre noe, hvordan og når han skal gripe inn. Da jeg brukte politiblikket, visste jeg at guttene var småkriminelle, men jeg visste også at de var snille og neppe ville lage noe bråk. I en overveielse av hva som måtte gjøres, ble også politiblikket lagt til grunn, men det ble bare en del av en totalvurdering som inkluderte andre forhold. Dette ble ikke en automatisert handling, men en overveid handling som ga mulighet for både en pågripelse, men endte med at de fikk gå hjem.

Denne kunnskapen eller politiblikket, utvikles i praksisfeltet og krever at man har tilgang til informasjon som finnes i politisystemet, men også at man er våken for å søke etter eller motta informasjon fra annet hold. Det krever at man kommer ut i "gata" og får erfaring fra mange ulike situasjoner og møter mange ulike mennesker. Politiblikket kan også misbrukes, dersom man vet at en bestemt person er kriminell og vet at han er farlig. Kan politiblikket, dersom man ikke har evnen til å overveie handlingen, føre til at politiet går direkte til en stopp og sjekk uten annen mistanke enn at de vet at vedkommende tidligere har gjort noe galt. Da blir politiblikket en instinktiv handling uten å vurdere og tenke.

---

¹⁰⁰ Ibid

7.7 Hvordan lære å være seg selv?

For å kunne oppføre seg naturlig og være seg selv, er det også viktig å føle seg forberedt og trygg på situasjonen man skal inn i. Da vi gikk inn i Glasshuset, var vi forberedt på at vi måtte pågripe ungdommene som bråket og plaget forbipasserende. Vi visste ikke hvor mange de var eller hvem de var, men av erfaring visste vi at det kunne dukke opp andre som ikke hadde noe med saken å gjøre. Dette kan skape en uoversiktlig situasjon som gjør det vanskelig å skille hvem som gjør eller har gjort noe galt. Vi var forberedt på at det kunne bli en vanskelig pågripelse. Vi sjekket derfor at vi hadde med nødvendig utstyr som håndjern, gummikølle og et fungerende politisamband. Jeg ser i ettertid at kommunikasjon var den viktigste grunnen til at vi klarte å løse oppdraget i Glasshuset.

Greta Marie Skau sier; *at bare den som er i stand til å være seg selv i sitt møte med andre, er troverdig for andre*¹⁰¹. Med dette forstår jeg at politifolkene må være folkelig og ikke opptre på en måte som kan skape motstand eller avstand til den de møter eller prate med. Et samspill må forutsette at man forsøker å gjøre den man skal snakke med som deltaker i samtalen.¹⁰² Dersom man behandler ungdommene som et objekt, eller kasus, kan de føle som da jeg selv satt i baksetet på politibilen. De føler seg ikke anerkjent eller akseptert, og politiet blir tilskuere til ungdommene, fordi vi ikke engasjerer oss i dem og deres sak. Vi er så opptatt med vår egen at vi utelukker dem.

Hvordan de ulike situasjoner skal forberedes og møtes. lærer studentene i teori- og praksisundervisning på PHS. Det er for eksempel nødvendig å ha god fysikk og kunne arrestasjonsteknikk, i tilfelle man havner i bråk og må iverksette en pågripelse. Men det viktigste man må kunne i enhver situasjon er å kunne snakke med folk på en måte som demper og ikke hisser opp en stemning.

Studentene på PHS lærer om kommunikasjon i flere ulike fag som Psykologi, Ordenstjeneste, Kommunikasjon og konflikthåndtering. I fagplanen for Kommunikasjon og konflikthåndtering i B1, som er på 2 studiepoeng står det: *studentene skal etter arbeid med faget ha tilegnet seg grunnleggende kunnskaper om kommunikasjon og konflikthåndtering,*

---

¹⁰¹ Skau, Greta Marie, (2005) Gode fagfolk vokser, S. 92-93

¹⁰² Østerberg, Dag (1966)Forståelsesformer s.10-11

*slik at de i andre studieår er i stand til å kommunisere hensiktsmessig med publikum.*¹⁰³

Undervisningen starter i vårsemesteret før praksisåret. Formålet med Teoriundervisning er at studentene skal få en grunnleggende innføring i hva som kan være den riktige måten å kommunisere og behandle publikum på.

Teoriene og teknikkene innøves gjennom praktiske øvelser, som søker å simulere reelle situasjoner i møte med publikum. Øvelsene skjer for eksempel i klasserommet, øvingsleilighet, øvingskytebane. Øvelsen gir en forsmak på hva studenten kan komme til å møte i praksisfeltet. Men øvelsene sier ingenting om hvordan studenten vil reagere i en reell situasjon. En fredagskveld i en overfylt gågate med bråkete og full ungdom, må erfares, da vil de se om de takler situasjonen og erfare om de våger å gå inn i situasjonen eller om de vil trekke seg ut.

En slik vurdering kan ikke overføres og læres i klasserommet eller på høgskolen. Når studentene kommer ut i praksisåret kan de bli sendt ut til slike oppdrag. Da får de mulighet til å lære gjennom erfaring, forutsatt at de slipper til og får prøve seg.

Læringen av kommunikasjon starter lenge før studentene begynner på PHS. Dette læres gjennom livslang læring, i møte med foreldre, søsken, skole, venner, arbeid osv. Vi erfarer tidlig hvordan kommunikasjon gjennom lyder og kroppsspråk virker. Allerede som nyfødt begynte jeg å lære kommunikasjon. Da jeg skrek fikk jeg respons. Etter hvert lærte jeg nye og bedre måter å kommunisere på, som har blitt videreutviklet gjennom et helt liv.

---

¹⁰³ Fagplan B1, Kommunikasjon og konflikthåndtering, PHS. 2009-2010, s. 45

8 Utdannelse og dannelse av generalisten

Så langt i masteroppgaven har jeg diskutert og reflektert over hvordan politiutdanningen kan utdanne studentene til å bli generalister som er forberedt på oppgavene de vil møte i yrkeslivet. Rapporten fra arbeidsgruppen for ny rammeplan, gir meg en forståelse for at ”generalist 2”, er idealet for generalisten som PHS skal utdanne.¹⁰⁴ Denne generalisten skal kunne tenke helhetlig, se sammenhenger, tenke og orientere seg generelt.¹⁰⁵

Dette kommer til uttrykk i ny rammeplan som sier at generalisten skal ha kompetanse for å foreta helhetsvurderinger, han skal ha selvinnsikt og bevissthet om egen kompetanse, atferd og sitt personlige ansvar i utførelsen av yrket, og evne til kritisk refleksjon.¹⁰⁶

For å være selvbevisst, må studentene få mulighet til å reflektere over sin egen kunnskap og praksis. Studentene må kunne reflektere på en måte som gir mulighet til overveielse eller ettertanke. For at studentene skal bli selvbevisste må de ha kunnskap som er beviselig eller som ikke kan være annerledes og de må forstå hvorfor det ikke kan være annerledes. De må kunne utføre en handling og de må forstå hensikten med hvorfor de gjør den. Når de reflekter og overveier blir de også i stand til å vite når de skal bruke sin kunnskap.

Dersom vi ser politiutdanningen i lys av en hermeneutisk sirkel, vil studentenes læring forstås i en sirkelbevegelse. Gadamer skriver at den hermeneutiske regel er at man skal forstå helheten ut fra delen og delen ut fra helheten.¹⁰⁷ Jeg forstår dette som at studentene må forstå og bruke sine for-dommer,¹⁰⁸ altså det de har lært og lærer. Ved å sette sine for-dommer på prøve, kan de forstå virkeligheten eller helheten. Det vil si å stille spørsmål som tvinger frem nye tanker og måter å forstå og tolke en situasjon på. De må samtidig være villige til å endre sin tidligere forståelse i møtet med nye erfaringer og kunnskap. På den måten vil studenten kunne endre sin forståelse av virkeligheten, som igjen kan endre forståelsen av egen kunnskap.

---

¹⁰⁴ Rapport, Utkast til ny rammeplan for Bachelor – PHS, 2006, s. 13

¹⁰⁵ Ibid

¹⁰⁶ Ny rammeplan, PHS, 2007, pkt 2.3.1 og 2.3.2

¹⁰⁷ Gadamer, H-G. (2003), Forståelsens filosofi s. 33

¹⁰⁸ Ibid

Da jeg møtte ungdommene i Glasshuset, måtte jeg finne ut av hva som skjedde, og hvordan jeg skulle forholde meg til ungdommen. Dette kunne jeg ikke vite på forhånd. I beslutningen av hvordan jeg skulle gå frem, kunne jeg ikke basere alt på tidligere erfaring og kunnskap, selv om min forforståelse ga trygghet og innsikt i hva jeg kunne komme til å møte. I møte med ungdommene var jeg avhengig av å vurdere situasjonen og forstå hva som skjedde, der og da.

Heidegger sier at forståelsen vil hele tiden være bestemt av for-forståelsens foregripende bevegelse¹⁰⁹. Dette forteller meg at studentenes må bli bevisst sine holdninger og forforståelser, før de kan forstå det nye de lærer eller erfarer. Det er derfor viktig at studiet legger vekt på at studenten også må reflektere over sine livserfaringer og holdinger, ikke bare over den kunnskap og erfaring de tilegner seg i studiet. Studenten må som Anders Lindseth sier, utvikle en svarevne. De må lære seg å reflektere kritisk over sin selvforståelse og situasjonsforståelse, sin tolkning av litteratur med mer.

Anders Lindseth sier at profesjonsutøveren må utvikle praktisk kunnskap som gir yrkesutøveren en svarevne som hjelper dem til å svare godt eller dårlig på utfordringer som de møter i arbeidet.¹¹⁰ Den praktiske kunnskapen handler både om evnen til å utføre arbeidsoppgavene som kreves og evnen til å tilpasse seg et arbeidsmiljø med fordeling av oppgaver og ansvar mellom kollegaer med mer. For at studenten skal bli en god praksisutøver må studenten komme på plass i forhold til kunnskapen som han har lært. Å komme på plass, vil si at kunnskapen blir integrert i personen.

Studenten skal ikke bare kunne reprodusere sin kunnskap i eksamen og prøver, men han skal også ha tilegnet seg et personlig, reflektert og kritisk forhold til denne kunnskapen.¹¹¹ Jeg forstår Lindseth som at studentene både må dannes til å få en svarevne i praktiske situasjoner, i utøvelsen av yrket, men også en allmenndannelse som gir dem en svarevne i forhold til den teoretiske kunnskapen de har lært. Studentene må derfor lære seg til å bli kritisk og reflektert, både i forhold til teori som de lærer og praksis som de erfarer.

---

¹⁰⁹ Ibid s. 39

¹¹⁰ Lindseth, Anders (2009) Dannelsens plass i utdanningen, Innstilling fra Dannelsesutvalget

¹¹¹ Ibid

8.1 Hvordan komme på plass?

Politistudentene kan teste sin svarevne i samtaler og diskusjon, gjennom ulike studentoppgaver og øvelser i teoriåret. En reell utprøving i møte med mennesker og publikum får de i praksisåret. Ett år er ikke lang tid, og gir studentene en begrenset erfaring. De skal inn på mange ulike områder, og det blir liten tid på hvert felt som de skal prøve seg i. Kanskje møter de en spesiell situasjon bare en gang, gjennom hele praksisåret. Da blir det spesielt viktig at studentene får ta tak i denne ene situasjonen. Han må få gjennomføre en refleksjon som gir mulighet til å få en svarevne på hva og hvorfor oppdraget ble slik det ble og om det han eller politipatruljen gjorde var bra eller dårlig. Da vil denne ene situasjonen, ikke bare bli nyttig for å vite hva som faktisk skjedde og om det var bra eller dårlig. Studenten vil også bli bevisst på det han lærte i situasjonen, som kan bli nyttig og overførbart til annen situasjon. Noen elementer av det han erfarte i denne ene situasjonen, vil han ganske sikkert møte igjen. F. eks hvordan kommunikasjonen var på stedet, hvordan han snakket med folk, hvordan han opptrer osv. Noe av det man erfarer vil være overførbart til nye situasjoner og denne erfaringen og denne selvbevisstheten over handlingen vil bli en del av studenten sin svarevne i nye situasjoner.

Dersom det forutsettes at dagens politistudenter skal bli en generalist 2, må dannelsen av denne generalisten medføre at han får mulighet til å bli bevisst og kunne reflektere over sine forkunnskaper.¹¹² Det vil si at studenten må reflektere over hvilke kunnskaper, erfaringer og holdninger han har. Da blir han også kjent med sine forkunnskaper eller for-dommer.¹¹³ Det vil føre til en bevisstgjøring av de eksisterende kunnskaper som studenten har, både gode og dårlige sider. Det kan skje gjennom en sedvanerefleksjon som i en 1. ordensrefleksjon.¹¹⁴

For å sette denne forkunnskapen på prøve og få en svarevne på om den er god eller dårlig, må studenten bringe inn ny kunnskap, med nye teorier eller meninger som kan utfordre denne forkunnskapen eller sedvanen.¹¹⁵ Da må studenten få tid til fordypning og å lære seg kritisk refleksjon, slik at de kan stille spørsmål til sine forkunnskaper, men også til det nye de lærer og erfarer. En slik refleksjonsprosess kan sammenlignes med 2. ordensrefleksjon.

---

¹¹² Dannelsesutvalget, (2009) Kunnskap og dannelsen, viser til Lindseth, A. Dannelsens plass i profesjonsutdanninger, s. 21-24

¹¹³ Gadamer, H-G. (2003), Forståelsens filosofi, s. 38-39

¹¹⁴ Wackerhausen, S. (2009), Erfaringsrum, handlingsbåren kundskab og refleksion, s. 17 og 18

¹¹⁵ Ibid

8.2 Lærer sin rolle i en refleksjon

I 1. og 3. studieår, i det skolestiske miljø, har utdanningen kvalifiserte fagpersoner på det teoretiske felt. Noen av disse personene mangler erfaringer fra praksis som studentene har stått i. Dette gjelder spesielt lærere fra samfunnsvitenskapelige fag og innleide forelesere utenfor politiet. Disse fagpersonene kan bli viktig for å hjelpe studenten til å reflektere over og utfordre det etablerte erfaringsrom. Slik jeg tolker Wackerhausen, vil det åpenbart være en fordel for en 2. ordensrefleksjon at fagpersonen ikke er en del av sedvane kulturen eller praksisfellesskapet i politiet.

Lærere ved PHS er i hovedsak politi, jurister eller samfunnsvitere. Fagpersonen som kommer utenfra politikulturen, kan se politiet med andre øyne, fordi de ikke er en del av sedvanen i denne kulturen. Samfunnsviteren og juristen har også andre erfaringer og kunnskaper enn politiet. De kan gå i dybden på sitt fag, som politimannen normalt bare kan litt om. De fleste av juristene som er lærer ved PHS, har vært politijurister og kan regnes som en del av politikulturen, men ikke nødvendigvis en del av sedvanen. Det er politijuristen som kvalitetssikrer arbeidet som politiet har gjort, før de vurderer en påtalemessig avgjørelse. Følgelig er juristen vant til å være kritisk til det arbeidet som politiet utfører. De må møte i retten som aktor, og forsvare at politiets arbeid og vurderinger er rett. Er arbeidet for dårlig, feil eller klandreverdigg, får juristen kritikk fra forsvarere og dommer i retten.

Samfunnsviteren og juristen kan bidra til å utfordre studentene med nye teorier, andre erfaringer og en annen kultur. Det er slik kunnskap som kan hjelpe studentene til å gjennomføre en 2. ordensrefleksjon, der de får utfordre sine forkunnskaper med ny kunnskap.¹¹⁶ Forholdene skulle ligge til rette for at studentene i 1. og 3. studieår skal kunne gjennomføre en slik refleksjon. Det må allikevel forutsettes at lærere i teorifeltet har nødvendig kunnskap om hvordan studentene skal gjennomføre en kritisk refleksjon. Det må de selv ha lært og øvet på, det vet jeg ikke om de har.

Skal studenten få mulighet til å sette sine kunnskaper på prøve i forhold til den ønskede politigeneralisten, forutsetter det også at studentene har en praksis og teori å reflektere over. Hvordan kan studentene i 1. klasse, som ikke har vært i politipraksis, dannes til gode

---

¹¹⁶ Ibid

praktikere? Er dette forbeholdt studentene i 2. og 3. studieår, som deltar eller har deltatt i praksisfeltet?

8.3 Hvordan utdannes og dannes studentene?

Studentene er i gjennomsnitt 23,5 år når de begynner på PHS. Følgelig har de kunnskaper og livserfaring med seg når de begynner som politistudent. Reform 94 i videregående skole, fokuserte på elevenes ansvar for egen læring. Dette har siden stått i fokus både i grunnskolen og i videregående skole. Elevene har blitt opplært til å søke kunnskap på egen hånd og være kritiske gjennom å stille spørsmål. Studentene har med seg en ballast med livserfaring og tidligere skolegang, der de også forhåpentligvis har lært å reflektere. Utfordringen for PHS blir å ivareta denne kunnskapen og erfaringene som studentene har med seg inn i utdanningen.

Ifølge målene i ny rammeplan og fagplaner for B1 skal studentene etter 1. studieår ha utviklet selvinnsett og bevissthet om egen kompetanse, atferd og sitt personlige ansvar i utførelsen av yrket. De skal også ha utviklet evne til kritisk refleksjon og til å forstå sitt arbeid i en samfunnsmessig sammenheng.¹¹⁷ Begrepet dannelse av studenten, til å få en svarevne som praktiker og politigeneralist blir ikke nevnt i de overnevnte mål. Jeg ble nysgjerrig på å finne ut om dannelse allikevel er et uartikulert mål og en del av utdanningen av 1. årsstudentene.

Flere av fagene i de ulike hovedområdene i 1. klasse, er satt sammen av flere fag. Dette gir studentene mulighet til å få forskjellige faglige vinklinger på ulike problemstillinger, som igjen kan bli et godt utgangspunkt for refleksjon. Som et eksempel bruker jeg faget Kommunikasjon og konflikthåndtering, som er sammensatt av Politifag, Psykologi og Engelsk. Her skal studentene lære kommunikasjon, bli bevisst betydningen av denne i politiarbeid og bli bevisst utøvelsen av egen kommunikasjon.

I fagplanene generelt veksler målformuleringene mellom *at studentene skal bli bevisst* og *at de skal reflektere over*. Dette viser at fagplanene for B1 ikke har en konsekvent bruk av begreper, eller at de legger forskjellig mening i dette. Den selvbevisste generalist 2, forutsetter en refleksjon.¹¹⁸ Sett i lys av en dannelses prosess, kan målet i fagplanen om ”å bli bevisst”,

---

¹¹⁷ Ny rammeplan, mål, PHS og fagplaner B1, 2009-2010, PHS

¹¹⁸ Rapport, Utkast til ny rammeplan for Bachelor – PHS, 2006, s. 13

inneholde forventninger om at studentene skal læres og få mulighet til å reflektere over sine erfaringer og kunnskap.

Ifølge Lindseth handler bevissthet om at studenten får en svarevne i forhold til sin kunnskap.¹¹⁹ Det vil kreve at studenten reflekterer over sine kunnskaper og erfaringer. Utdanningen er sammensatt av mange forskjellige fag. Flere av fagene har få studiepoeng, men har allikevel mange undervisningstimer og mye pensum. Dette gjenspeiler seg i studentenes undervisningsplaner, som er fylt med undervisning i mange forskjellige fag gjennom hele uken. Blir det da tid til at studentene kan reflektere under veiledning av kyndig faglærer, eller må denne prosessen skje etter at de forlater den organiserte undervisningen på høghskolen? Dersom det ikke er tid i skoletiden, vil det utelukke lærerens mulighet til å delta med veiledning og prosessføre en god refleksjon.

I løpet av 1. studieår deltar studentene i flere praktiske studentøvelser. Dette er øvelser som skal forberede studentene på det de vil møte i praksisfeltet. Øvelsene baserer seg på det de har lært om kommunikasjon, konflikthåndtering, pågripelser, håndtering av farlig person, redningsøvelser, samarbeid med mer.

Øvelsene gjennomføres med grupper på 2 eller flere studenter. Etter at gruppen har gjennomført sin øvelse, blir det gjennomført en evaluering med refleksjon over det som er gjennomført. Denne veiledningen ledes av 2-3 lærere som har vært delaktige i undervisningen før øvelsen, og deltatt som observatør under øvelsen. Veiledningen skal være tverrfaglig, derfor vil det delta lærere fra politifag og/eller jussfag og samfunnsvitenskapelig fag. Ved gjennomgang av øvelsen får studentene fortelle hva de gjorde, hvordan og hvorfor de gjorde det. De får forsvare sine handlinger ut fra lovhjemler og instruksjer. Veileder eller faglærer hjelper studentene til å finne frem til å overveie hva de har gjort riktig eller galt, og til å tenke over konsekvensene av deres handling.

Fordi studentene i B1 mangler erfaring fra praksisfeltet i politiet må de utfordres til å reflektere mot kunnskap og erfaring som de allerede har med seg og det som de lærer på PHS. Deres kunnskap om hvordan politiet skal utføre oppgavene, visualiseres gjennom foreleser

---

¹¹⁹ Dannelsesutvalget, (2009) Kunnskap og dannelse, viser til Lindseth, A. Dannelsens plass i profesjonsutdanninger, s. 23

sine fortellinger, og fra beskrivelser i fagenes pensumlitteratur. Studentene må danne seg et inntrykk av virkeligheten gjennom erfaringene til foreleser, som er politimann, jurist eller samfunnsviter. I følge Wackerhausen kan også dette være en 1. ordensrefleksjon, fordi studentene reflekterer mot problemløsning og sedvanen som foreleser, bevisst eller ubevisst, signaliserer gjennom sine fortellinger og veiledning. Jeg ser at en slik refleksjon kan føre til at studentene blir en av ”vores slag”¹²⁰ i forhold til hva PHS synes er den rette handling og holdning. For å unngå en slik overføring eller videreføring av holdninger, må studentene gjennom en kritisk refleksjon, eller en 2. ordensrefleksjon. Da får de også mulighet til å utfordre sedvanen ved PHS.

8.4 Utdanning og dannelse i praksisåret

Fagplanen til praksisåret, sier at studentene skal tilegne seg en bred og allsidig innsikt i praktisk arbeid i politi- og lensmannsetaten. I et av de overordnede målene i fagplanen står det at studentene *skal få styrke og utvikle egne holdninger slik at disse samsvarer med de grunnholdninger en tjenestemann/-kvinne i politiet må ha.*¹²¹ Når studentene er i politipraksis, får de arbeide med forskjellige oppgaver på ulike enheter eller avdelinger. Hovedvekten er lagt til politioperativ tjeneste med patrulje og ordenstjeneste, resten er fordelt rundt på andre oppgaver som politiet utfører. De skal få erfaring gjennom å samhandle med erfarne politifolk, og får veiledning fra praksisansvarlig, praksisveiledere og faglærere ved PHS. Sistnevnte er jusslærere som veileder studenten i juridiske spørsmål knyttet til en episode fra praksis.

I praksisåret er det lagt inn en ekstern hospitering på 4 uker. Den skal gjennomføres ved en klientbeholdende etat, eller institusjon som politiet samarbeider med. Hensikten er å gi studenten mulighet til å få en oversikt over allsidigheten, men også helheten i politi profesjonen. Hospitering hos en samarbeidende etat, gir mulighet til å se hva denne etaten kan bidra med inn til politiet, men også hva politiet kan gi tilbake. De får muligheten til å se profesjonen utenfra.

Dette gir studentene en mulighet til å reflektere over hvordan politiets arbeid blir oppfattet og vurdert av de som ikke tilhører politiet, men som skal samarbeide med dem. Dette gir

---

¹²⁰ Wackerhausen, Steen (2003), Profesjonsidentitet, sedvane og akademiske dyder,

¹²¹ Fagplan for GU2/praksisåret - målsetting

studentene et utenfra perspektiv, som kan gi dem ny kunnskap og en ny forståelse som kan utfordre sine forkunnskaper fra politiet. De vil kunne dra nytte av en slik erfaring i en 2. ordensrefleksjon, der de kan utvikle en svarevne på hvordan politiet blir oppfattet av etater utenfor, og om deres kunnskaper er gode nok. Når studentene får veiledning av jurister i juridiske spørsmål, som omhandler et oppdrag de har deltatt på, retter denne veiledningen seg mot hjemmelsgrunnlaget. Følgelig er studentene inne i en refleksjon som inviterer hva som er rett eller galt, basert på en fortolkning av lovverket, med hjelp fra faglærer som veileder.

Fagplanen for praksisåret sier at studentene i løpet av vårsemesteret skal velge en problemstilling fra prosessloggen og reflektere kritisk over denne. Studentene skal fremme alternative handlingsvalg og reflektere over eventuelle konsekvenser av dette handlingsvalget.¹²²

Wackerhausen sin beskrivelse av refleksjon viser hvordan man kan bryte med sedvanlig tenking, som kan løfte studenten inn i en ny forståelse og en ny måte å håndtere oppgavene på. En refleksjon blir derfor nødvendig for å få vite hvilke tradisjoner og begrep som gjelder i løsningen av oppgaver. Først når holdninger og handlinger er synlige eller uttalt, kan man reflektere over dem og om nødvendig endre dem. En slik måte å reflektere på leder studentene inn i en hermeneutisk prosess. Her tar man et oppgjør med delene som er forforståelsen eller fordommene, slik at man kan komme til en ny forståelse og se en ny virkelighet eller helhet. Dette forstår jeg som en kritisk refleksjon og en helhetstenking som kan føre til en reflektert politistudent.

Fagplanen til praksisåret sier at studentene skal ha utviklet holdninger, som samsvarer med grunnholdningene som politiet må ha. Holdningene til politiet skal gjenspeiles i måten de utfører sine oppgaver og hvordan de behandler publikum. Dersom det kun foregår en 1. ordensrefleksjon i praksisåret, vil det også kunne påvirke holdninger til studentene i en bestemt retning. Da vil sedvane refleksjon føre til at man "blir en av vores slag" og formet av at "slik gjør man det her". Studenten vil følgelig lære en politimessig grunnholdning, som er videreført fra dette praksisstedet i denne kulturen. Dette åpner for at sedvanen som er lært både er god, men også at den er feil eller kan bli bedre.

---

¹²² Fagplan for GU2/praksisåret - målsetting s. 2

8.5 Er all erfaring ”åpen” for kritisk refleksjon??

Fagplanen for tredje året, sier at studentene skal bearbeide og videreutvikle sine kunnskaper og ferdigheter. De skal gis mulighet til faglig fordypning og til en bevisstgjøring av holdninger og verdier.¹²³ Jeg vil vise til to mål i denne fagplanen, som kan utdype hva som vektlegges i forhold til en bevisstgjøring av holdninger og verdier. Det ene målet sier at studentene skal videreutvikle kunnskaper, ferdigheter og holdninger fra 1. og 2. studieår. Det andre sier at de også skal videreutvikle reflekterte holdninger i politirollen. Jeg vil trekke frem Politilære og yrkesetikk og fordypningsfag som eksempel for å synliggjøre at en slik bevisstgjøring og refleksjon kan være vanskelig.

Faget Politilære og yrkesetikk(PYE) i GU3 har 3 studiepoeng, fordelt på 38 undervisningstimer. Fagplanen for praksisåret sier at studentene skal arbeide videre i faget PYE i tredje studieår, med refleksjoner over en valgt problemstilling fra praksis¹²⁴. I en samtale med en av faglærerne i PYE, kommer det frem at en slik refleksjon er vanskelig. Dette skyldes to forhold. Det ene er at det ikke blir tid til å gjennomføre en slik refleksjon, fordi lærer har nok med å klare å gjennomgå pensum som allerede foreligger. For det andre ligger det et etisk dilemma i å bruke erfaringer fra praksis, som vanskeliggjør en slik refleksjon. Ved tidligere gjennomføringer av en slik praksis, har studenter lagt frem erfaringer fra egne handlinger, som i noen tilfeller har vist seg å være i strid med lov eller instruks. Dette setter faglærer som er politimann i et etisk dilemma, fordi han ifølge Politiiinstruksen¹²⁵ har rapporteringsplikt når han får kjennskap om ulovlige eller klandreverdige tjenestehandlinger.

Dette fører til at studentene må være forsiktige med hva de legger frem av erfaringer, fordi de kan risikere å bli gjenstand for etterforskning mot seg selv, eller mot en kollega som er omhandlet i deres erfaring. Samtidig vil politifaglærer vegre seg for å delta, fordi han kan risikere å måtte rapportere en mulig ulovlig handling. Dette dilemmaet fører til at en slik refleksjon blir vanskelig eller begrenset, fordi studentene vil vegre seg mot å ta frem de vanskelige sakene, som virkelig satte deres holdninger og handlinger på prøve. De risikerer å måtte stå til ansvar for det de har utført eller erfart i en læringsituasjon. En måte å løse dette på, kunne være å sette inn en lærer som ikke er politi, som ikke har rapporteringsplikt. Dette

---

¹²³ Fagplanen for GU3, 2009-2010, PHS

¹²⁴ Fagplanen for GU2, 2009-2010, PHS, s. 2

¹²⁵ Politiiinstruksen § 6-3

vil også gi studentene mulighet til å kunne utfordre sine erfaringer opp mot annen teori og andre fag, f. eks i Kriminalkunnskap og Psykologi. Denne muligheten til 2. ordensrefleksjon vil forutsette at disse fagene har tid og mulighet til å gjøre dette.

8.6 Gir faglig fordypning mulighet til refleksjon?

Studentene i GU3 skal gis mulighet til faglig fordypning og til en bevisstgjøring av holdninger og verdier¹²⁶. Studentene kan velge ett fordypningsfag som gir 6 studiepoeng. Faget går over 4 sammenhengende uker i vårsemesteret, inkludert oppgaveskriving, muntlig presentasjon eller skriftlig eksamen. Studentene kan velge mellom 10 ulike fag i Oslo og 5 i Bodø (totalt 13 forskjellige fag). Fagene inneholder ulike etterforskningsmetoder, Politi og mangfold, politihistorie, forebyggende politiarbeid, internasjonalt politisamarbeid, tvangsfullbyrdelse og gjeldsordning.

Et fag med 6 studiepoeng kan etter normen gi inntil 66 timer undervisning og 300-400 sider pensum. I løpet av fordypningsperioden skal studentene delta i undervisning, lese, fordype seg, delta på øvelser eller delta i praktisk arbeid ved et tjenestested eller ute på naturoppsyn, skrive oppgaver eller forberede seg til eksamen.

Lindseth sier at gjennom fordypelse må studenten få tid og rom til å sette sin egen forståelse på prøve. Dette skjer gjennom at studenten får nok tid til å reflektere og blir i stand til å nyttiggjøre seg dette refleksjonsrommet.¹²⁷

I faget Natur og miljøkriminalitet får studentene mulighet til å bygge på og utvide sine kunnskaper fra det de allerede har lært om generelle etterforsknings metoder. Faget bygger på det studentene allerede har lært i teorifeltet og har erfart i praksisfeltet i praksisåret. Nå får studentene gå inn i en ny, og for dem en ukjent måte å etterforske på. Det krever ny kunnskap og nye samarbeidsmodeller, med blant andre fjelltjenesten i Statsskog og svensk politi.

For å få til en god fordypning bør man tilstrebe og skape rom for å få dette til. Dette er en personlig, reflektert og kritisk tilegnelse av kunnskap som krever mer fordypelse enn

---

¹²⁶ Fagplanen for GU3, 2009-2010, PHS

¹²⁷ Dannelsesutvalget, (2009) Kunnskap og dannelse, viser til Lindseth, A. Dannelsens plass i profesjonsutdanninger, s. 22

informasjon og undervisning. I andre fag ved PHS, med tilsvarende omfang og studiepoeng, går faget over ett til to semestre. I fordypningsfagene må studentene fullføre faget over fire uker.

I fordypningsfagene skal studenten få tid til å studere og fordype seg, samt kunne bli bevisst egne holdninger og verdier i forhold til det han fordype seg i. For at det skal foregå en dannelsesprosess, må studenten bli bevisst både den kunnskapen de har, men også den nye kunnskapen. Denne prosessen foregår ved hjelp av refleksjon som drives frem i en hermeneutisk sirkel. For at dette skal kunne skje, må studentene akseptere at det de har lært og besitter av kunnskaper ikke er godt nok.

I natur og miljø faget forutsettes det at måten de har lært å etterforske i f. eks tyveri saker, må de være åpne opp for at det de allerede kan, deres forkunnskaper, kan endres eller nyanseres. I tillegg til å kunne bestemmelser i straffeloven om tyveri, må de kunne noe om faunakriminalitet. De må også lære noe om kultur, om hvorfor det kan være konflikter mellom eksempelvis reindriftsnæringa og naturforvaltning, eller mellom oppdrettsnæring og lokale fiskere. Studentene skal ikke bare lære om lovbestemmelser, men også hvorfor lovene brytes og hvordan politiet kan være med å forebygge dette.

I dette kapitlet har jeg reflektert over hvordan utdanningen må legge til rette for at studenten kan bli en reflektert yrkesutøver. For at dette skal være mulig må det både foregå en utdanning og dannelse av generalisten. Studentene lærer kunnskaper gjennom en utdanning, men de må også få mulighet til å reflektere og gjøre seg bevisst sin kunnskap, både fra livserfaring og det de lærer i utdanningen. Da vil utdanningen også bli en dannelse av generalisten som er selvbevisst og helhetstenkende, som har utviklet en svarevne på hva som er den beste måten å løse generalistoppgaver i politiet.

9 Politigeneralist i endring

Stortinget¹²⁸ og Politidirektoratet¹²⁹ fastslår at kravet til generalistrollen er i endring. Dette krever at generalisten må ha en høyere og eller endret kompetanse. Politidirektoratet viser til at politiet må kunne beherske regler, forskrifter og tekniske ferdigheter og må tilpasse seg endringene ellers i samfunnet. Dette fører til at stadig nye ferdigheter og kunnskap som er nødvendig for å utføre generalistoppgaver, må legges inn i grunnutdanningen. Det fører til fagplaner og undervisning må ta hensyn til disse endringene. Derfor er fagplanene gjenstand for årlige endringer eller justeringer, som blir tatt inn ved oppstart av nytt studieår.

Politietaten forventer et høyt og godt faglig nivå på polititjenestemennene når de møter til tjeneste etter endt utdanning.¹³⁰ En nyutdannet politimann skal kunne begynne å arbeide hvor som helst i landet, og utføre ulike generalistoppgaver som blir pålagt han.

Politiutdanningen i Norge fremheves som den beste i verden, og nå vil Sverige kopiere Norges modell.¹³¹ Allikevel kommer det frem i ulike leserinnlegg i Politi Forum,¹³² at noen i politiet er redde for at kravet til opptak av studenter senkes for å nå målene til inntak av flere studenter. Politiets fellesforbund (PF) har gått ut og advart mot at kvaliteten i utdanningen vil gå ned grunnet økt studenttall. PF er redde for at flere studenter og ønske om høyere gjennomstrømming, vil føre til at kravene til uttak av nye studenter og vurdering av arbeidskrav og eksamen blir senket. De frykter for at nivået på politiet skal synke¹³³ Dette viser at PF både frykter for et snillere opptak av studentene og en utdanning som vil lempe på dagens krav.

Linda Hoel skriver i sitt essay at "facebook generasjonen"¹³⁴ har inntatt PHS. Dette er en ny type studenter som har lært å tilnærme seg andre personer gjennom internett, som er vant til å kommunisere og være åpen om seg selv i det virtuelle rom, som internett åpner for, uten å

---

¹²⁸ Stortingsmelding nr 42 (2004-2005) Politirollemeldingen

¹²⁹ Politiet mot 2020, (2008), Politidirektoratet

¹³⁰ Ibid

¹³¹ Politiets fellesforbund sitt eget fagtidsskrift.

¹³² Ibid

¹³³ <http://www.nrk.no/nyheter/norge/1.7136866>

¹³⁴ Rønning, J (2009), Generasjon facebook, Aschehoug

være fysisk tilstede i møtet med den andre.¹³⁵ I politiarbeidet må de ut å møte og snakke med folk. De vil møte en annen virkelighet enn i det virtuelle rom som Facebook, twitter, e-post og tekstmeldinger. Hoel tegner et ganske dystert bilde av ”facebook studentene”, som selvopptatte og overfladiske, med et manglende humanistisk aspekt. Men det er kanskje grunn til å lytte til denne advarselen, som også sier at vi er i ferd med å få en ny type studenter.

Dette forteller meg at samfunnet er inne i en stor endring, som må tilpasse seg datateknologien. Det gir oss nye muligheter for kommunikasjon, og bidrar til en hurtigere flyt av informasjon, med lyd og bilde til og fra alle verdenshjørner. De som ikke behersker dette mediet faller utenfor og snart kan man ikke betale regninger uten tilgang på internett. Min sønn sier at jeg tilhører oldtids generasjon, fordi jeg ikke klarer noe så enkelt som å lese lekser, høre musikk, se på tv og spille dataspill samtidig. Han viser meg at dagens ungdom har en ny måte å forholde seg til medier og teknologi, og at de klarer å håndtere og koordinere mange gjøremål samtidig. Når Politiets Fellesforbund sier at de er engstelige for morgendagens politi, hva er de engstelige for?

Min sønn klarer å koordinere 4 ting samtidig, jeg klarer to. Jeg klarer de fire fysiske testene til opptak på PHS, min sønn klarer to. Hvem av oss er best egnet til å bli politi? Dette eksemplet er like dumt som det er klokt, fordi det synliggjør to ulike virkeligheter. Sannheten er åpenbar, min sønn blir morgendagens publikum og kan bli morgendagens politi. Jeg er dagens politi og må følgelig lære meg å forstå og håndtere morgendagens generasjon som er dagens ungdom. Det gir meg mulighet til å henge med som morgendagens politi. Dagens virkelighet er ikke nødvendigvis gyldig for fremtiden. Dersom ikke politiutdanningen og dagens politi henger med i utviklingen, og lytter til dagens ungdom, kan dagens politi og utdanning bli akterutseilt. Da blir morgendagens politi en kopi av dagens politi, og kanskje i utakt med fremtiden. Er det dette PF er redde for?

PHS skal utdanne generalister som har grunnleggende kunnskap og ferdigheter, som kan foreta helhetsvurderinger. Dette skal skje gjennom å videreutvikle kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er nødvendige for å utføre politioppgaver.

---

¹³⁵ Hoel, Linda 2010, essay, Den praktiske kunnskapens teori, manuskript til en artikkel under bearbeidelse til publisering. Side 21.

Min dialog og refleksjon rundt opptak av nye studenter, retter søkelyset mot at også søkeren og den kommende student er i endring. Flere kvinner begynner i utdanningen. Flere med minoritetsbakgrunn. Flere uten militær bakgrunn, og flere med annen utdanning og praksis. Dagens ungdom blir morgendagens politi, uansett hva vi mener..

Dagens opptaksprøver til utdanningen har hovedfokus på 4 fysiske tester, og en av 3 søkere til politiutdanningen ryker ut på grunn av stryk på fysiske tester. Betyr dette at de er uegnet som politi, eller har samfunnet mistet noen gode politigeneralister? Tor-Geir Myhrer har kanskje et poeng, når han sier at PHS må vurdere sitt opptakssystem, for å finne frem til det beste studentemnet.¹³⁶ Dersom PHS ønsker å videreutvikle kunnskaper, ferdigheter og holdninger, må de kanskje også finne emner som kan videreutvikles. Da legger PHS til rette for en utdanning og en dannelse, som erkjenner at livserfaring er en del av kompetansen til den ønskede politigeneralisten. Da må dagens opptaksordning inn til revisjon.

9.1 Utdanner PHS til politigeneralist?

Masteroppgaven har gjennom en dialog reflektert over innholdet i utdanningen, for å finne svar på problemstillingen. Dersom jeg bruker ordet utdanning av politigeneralisten, forutsetter det at PHS skal tilføre studentene kunnskaper, holdninger og ferdigheter. Dersom jeg også trekker inn begrepet dannelse, får studentene muligheten til og utforske sin svarevne i forhold til det de har lært. For at denne dannelsen skal kunne skje, må studentene også få trekke inn sin livserfaring og hente frem sin tause kunnskap og tause ferdigheter. De får erfare om det de har lært holder mål og om dette er nok, eller om de må lære mer når de skal utføre generalistoppgaver i politiet.

Det handler ikke om enten eller men både en utdanning og en dannelse. Studentene skal lære seg å bli reflekterte og helhetstenkende. Det forutsetter at studentene får utvikle sin svarevne på kunnskapen de har, i forhold til de oppgaver de skal utføre. PHS er en praktisk utdanning, derfor må refleksjonen også handle om at det studentene lærer skal gjøre dem i stand til å komme på plass som en politigeneralist.

---

¹³⁶ Myhrer, Tor-Geir, (2010) artikkel i bladet Norsk Politi nr 1

Rammeplan og fagplaner viser at studentene skal gjennomføre mange fag, med mange mål, mye innhold og pensum. PHS utdanner i praktiske ferdigheter og teori, som er vurdert til å være nødvendig for å utføre generalistoppgaver i politiet. Målet er å utdanne en politibetjent som kan gå rett ut i praksisfeltet og utføre generalistoppgaver. Omfanget av disse oppgavene blir stadig vurdert opp mot hvilken kompetanse som er nødvendig i praksisfeltet. Dette behovet vurderes opp mot endringer i samfunnet, teknologisk nyvinning og endringer i kriminalitet. Politidirektoratet og den ytre etat overvåker utviklingen og gir føringer og krav til utdanningen. Kompleksiteten i politiets arbeid øker og gir et økende behov for å utvikle holdninger, innsikt og ferdigheter innen kommunikasjon, sosialt samspill, samarbeid og konflikthåndtering. Dette krever at PHS følger med i det som skjer utenfor utdanningen.

De teoretiske fagene bygger opp mot de praktiske ferdighetene og skal gi studentene nødvendige kunnskaper, ferdigheter og holdninger, slik at de kan være selvbevisst og helhetstenkende i utførelsen av politioppgaver. Tekniske ferdigheter, som kriminalteknikk, avhørsteknikk, bilkjøring, skyting, fysisk form arrestasjonsteknikk kan læres. Personlig egnethet, som å kunne prate med folk, vise hensyn og evne til å behandle publikum på en god og omsorgsfull måte, kan bare læres i praktisk handling.

Politihøgskolens visjon er ”Høgskolen for et reflektert, handlekraftig og trygghetsskapende politi”.¹³⁷ Denne visjonen kommer til uttrykk i overordnet mål i ny rammeplan, hvor det står at formålet med bachelorutdanningen er å utdanne reflekterte og handlekraftige polititjenestemenn. Dette gir et klart uttrykk for at refleksjon står sentralt i utdanningen.

I min refleksjon om PHS utdanner eller danner til generalistkompetanse ble denne detaljen viktig. Refleksjon er nødvendig i prosessen for å kunne danne en selvbevisst og helhetstenkende politimann. Derfor ble jeg nysgjerrig på å se ut om dette også gjenspeiler seg i utdanningens rammeplaner og fagplaner.

Ved en gjennomgang av fagplanene for alle studieårene kunne jeg se følgende.

- B1 nevner refleksjon i sine mål i 4 av totalt 22 fagplaner. Det er kun fagplanen for faget Ordenstjeneste som sier at studentene skal vise evne til refleksjon og bevissthet om egen adferd.

---

¹³⁷ Strategisk plan for PHS, 2007-2012

- For praksisåret står det at studenten skal velge en problemstilling, kritisk reflektere over denne, fremme alternative handlingsvalg og reflektere over eventuelle konsekvenser av dette handlingsvalget.
- For GU3 er det 9 av totalt 27 fagplaner, inkludert 13 fordypningsfag, som nevner refleksjon i sine mål eller innledning. Ett fag, Kriminalkunnskap skal lære studentene å foreta en kritisk refleksjon mot egne erfaringer og holdninger. Fagplanen for Psykologi sier at studentene skal reflektere over sterke og svake sider som utgangspunkt for personlig utvikling rettet mot yrkesrollen.

Denne oversikten viser at bare 13 av totalt 49 fagplaner i 1. og 3. studieår nevner spesifikt at refleksjon er en del av faget. For praksisåret er det bare en hendelse eller episode fra praksis som skal være gjenstand for en kritisk refleksjon, denne skjer i vårsemesteret og skal videreføres til 3. studieår.

Resultatet av det jeg så i dagens utdanning, fikk meg til å se fremover mot fagplanene som skal starte for B2 høsten 2010 og B3 høsten 2011. De viser at i B2, som er praksisåret, er det 1 av totalt 10 fagplaner som nevner refleksjon i sitt mål. Kritisk refleksjon blir ikke nevnt. For B3 nevner 4 av 12 fagplaner refleksjon i mål eller innledning, og 2 av dem nevner kritisk refleksjon.

Gjennomgangen av fagplanene viser at refleksjon får lite fokus. Fagplanen regnes som kontrakten mellom student og utdanning for hva studentene skal lære, og er også et signal både til student og ansatte om hva som skal vektlegges. Hvordan skal PHS klare å følge opp sin visjon og sine mål om å utdanne et reflektert politi, uten å ha fokus på refleksjon i alle fag?

Dersom jeg ser dette i lys av Aristoteles¹³⁸ er det ikke nødvendigvis refleksjonen over hvert fag, som læres, som fører til en overveid handling. Når studenten kan vurdere å overveie, er han i stand til å benytte de kunnskaper han har og som er tilgjengelige. Han vil også kunne la være å utføre handlingen, eller be om hjelp, dersom han vurderer at kunnskapen er for dårlig. Hans mulighet til å bli enda bedre yrkesutøver, vil øke med hans vilje til å lære mer. Evnen til

---

¹³⁸ Aristoteles (1999) den Nikomakiske etikk, bok VI,

å være analytisk og kunne tenke selv kan læres, uten at dette nødvendigvis skjer i hvert enkelt fag.

I oppgaven har jeg vist hvordan man kan gjennomføre refleksjon, som både reflekterer frem sedvanen, men som også kan utfordre den, for å vurdere om den er god eller dårlig. En 1. og 2. ordensrefleksjon kan hjelpe studentene til dette. Jon Lundstøl sier at han som foreleser må vurdere hvordan han best kan legge til rette for læring, kunnskapsutvikling og praksis ut fra de ideer og perspektiver som han representerte.¹³⁹ Dette sier meg at foreleser har en viktig rolle i dannelsen av studenten, som veileder og pådriver for en god prosess. For å få dette til, må PHS forsikre seg om at de har kvalifiserte forelesere og veiledere som kan undervise i refleksjon, og som kan prosessføre den sammen med studentene.

Fagenes egenart med samfunnsvitenskapelige fag, politifag og jussfag, som læres gjennom forelesninger, praktiske øvelser, egenstudie og refleksjon, kan være et godt utgangspunkt for en dannelse av politigeneralisten. Forutsetningene for at det kan skje er at studenten får bli bevisst sin kunnskap og erfaring. Gjennom en 1. ordensrefleksjon vil studenten få mulighet til å bli bevisst sin kunnskap og erfaring, og til å overveie hva som er akseptabelt i praksisfeltet i politiet.

Dersom en 1. ordensrefleksjon blir stående alene, kan det være en mulighet for at både gode men også dårlige vaner blir videreført. Studenten kan påvirkes av et sett holdninger og praksis som er akseptert på dette praksisstedet, både gode eller dårlige. Det samme kan også skje i teorifeltet på PHS, dersom studenten læres inn i sedvane tenking ut fra hva som er akseptabelt på PHS. Begge deler kan være utilfredsstillende. For at det skal foregå en bevisstgjøring som setter studenten i stand til en helhetstenkning, og utvikle en svarevne til om handlingen og holdningen er god eller dårlig må han også reflektere over denne sedvanen. Det kan gjøres gjennom en 2. ordensrefleksjon. Studenten må da få mulighet til å bli kjent med sin forkunnskap og prøve den opp mot ny kunnskap, slik at han får en svarevne som gir han en mulighet til å endre sin forforståelse og løfte seg til en ny og mulig bedre forståelse.

---

¹³⁹ Lundstøl, Jon (2002) I dannelsens tegn, Gyldendal Akademisk, s. 205

Politidirektoratet har utgitt et veiledningsdokument som heter ”Grunnleggende verdier, moral og etikk”.¹⁴⁰ Dokumentet skal være en innføring i etikk for ansatte i politi- og lensmannsetaten. Politidirektør Ingelin Killengreen sier at veiledningen kan brukes som støtte i lederopplæring, personalutvikling eller studentopplæring. Heftet skal være et verktøy for ledere og medarbeidere i politi- og lensmannsetaten, slik at de gjennom egne erfaringer, reflektert mot etiske teorier, kan få kunnskap om faget etikk, hvilke sammenhenger etikk har til politiarbeid og innsikt i egne holdninger.

Gruppediskusjoner og selvstudier skal være en kilde til refleksjon.¹⁴¹ Dette viser at Politidirektoratet har satt i gang en debatt og et konkret tiltak for å motivere til refleksjon over egne holdninger og handlinger i praksisfeltet. For å gjennomføre et slikt kurs eller studiering, som veiledningsdokumentet forutsetter, må det avsettes nok tid i arbeidstiden. Har politiet mulighet til dette, eller har de råd til å la være?

Lindseth sier at dannelse også handler om å måtte ta et oppgjør med sin egne mer eller mindre dyptgripende fordommer.¹⁴² For at studentene skal kunne utfordres på dette, må de få mulighet til å hente frem sine fordommer og bli bevisst dem og få satt dem på prøve. Det skjer i en refleksjon.

Søren Kierkegaard sier at ”*mennesket er et forhold, der forholder seg til seg selv*”.¹⁴³ Jeg forstår dette som at det bare er en selv som virkelig kan vite og forstå hva man egentlig holder på med. Lindseth sier at dette er livsforholdet som vi er som mennesker, og det er dette som trenger dannelse.¹⁴⁴ Dersom jeg ser dette i lys av en dannelse av holdninger til politigeneralisten¹⁴⁵, må studentene få mulighet til å bli bevisst sine egne handlinger, tanker, relasjoner og reaksjoner, slik at de selv forstår hva og hvorfor de gjør det de gjør. Når de er blitt bevisste på dette livsforholdet, kan de ta et oppgjør med dem, og få en svarevne på om de vil la dem bli en del av den ønskede holdningen til politiet. Dette er en bevisstgjøring som

---

¹⁴⁰ Politidirektoratet, (2009) Grunnleggende verdier, moral og etikk

¹⁴¹ Ibid

¹⁴² Dannelsesutvalget, (2009) Kunnskap og dannelse, viser til Lindseth, A. Dannelsens plass i profesjonsutdanninger, s. 21-24

¹⁴³ Sæterem, Berit (2006), Kampen for livet i vemodets slør, viser til Søren Kierkegaard, s. 45

¹⁴⁴ Dannelsesutvalget, (2009) Kunnskap og dannelse, viser til Lindseth, A. Dannelsens plass i profesjonsutdanninger, s. 23

¹⁴⁵ Strategisk plan for PHS, 2007-2012

starter lenge før studentene begynner på PHS, den skapes gjennom et helt liv. Det betyr at de også må bli bevisste på det som har skjedd lenge før de begynte på PHS.

Da jeg sto ute på landeveien med motorstopp på UP bilen, benyttet jeg min erfaring fra mekking på sykkel og moped. Denne kunnskapen var taus for meg, inntil jeg begynte å reflektere over episoden på landeveien. Da forsto jeg at min evne til å reparere bilen ikke var tilfeldig, den lærte jeg kanskje allerede som guttunge, da jeg klarte å mekke sykkelen eller fikk start på mopeden.

I en offentlig utredning blir politiet anbefalt å bruke erfaringslæring for å lære av tidligere praksis og erfaringer. Erfaringslæring får man gjennom å trekke frem erfaringskunnskap som også kan være taus kunnskap. *Erfaringskunnskap bygger på deltakelse og dialog mellom mennesker, den søker en helhetsforståelse, bygger på praktiske eksempler og øvelser som høstes gjennom personlig erfaring og læring. Erfaringskunnskap er ofte skjult for den som utøver den.*¹⁴⁶

Studentene har livserfaringer og kunnskap med seg inn i utdanningen, noe av dette er de sannsynligvis ikke bevisst. Denne tause kunnskapen må frem, slik at de kan få prøve den mot ny kunnskap. Dette krever tid, og det må læres, slik at studentene finner fram det de kan, og får prøve dette mot ny kunnskap. Da vil de kunne utvikle sin tause kunnskap og samtidig tilføre politigeneralisten noe nytt.

---

¹⁴⁶ NOU 2009:12, et ansvarlig politi

10 Fra erfaring til tekst – å skrive fram masteroppgaven

Som politimann med 25 års praksis, begynner jeg å bli en veteran, men jeg oppdager allikevel at mine kunnskaper og erfaringer stadig blir satt på prøve og at jeg begår feil. Visdomsordet ”klok av skade”, har jeg erfart kan ha en begrenset effekt. Spesielt når jeg dunker hodet på den samme plassen i dørkarmen, eller når jeg havner i de samme diskusjonene som jeg vet, eller burde vite vil ende med en krangel. Samtidig er det noen feil som jeg husker veldig godt og som jeg sjelden eller aldri begår på nytt, som f.eks. å rygge i garasjeporten. Hvorfor er det noe man aldri lærer av og noe man husker ekstra godt? Kan det tenkes at noe bare er umulig å endre, fordi det har utviklet seg over tid, er blitt sedvane og derfor så vanskelig å endre? Eller kan det skyldes at jeg ikke har tatt meg tid til å reflektere, eller lært meg til å vurdere hvorfor det skjer.

Denne politimannen er 48 år, med 2 års Politiskole og 25 års politierfaring. Arbeidet med denne masteroppgaven har fått meg til å erkjenne at jeg er en politimann med 48 års erfaring, fra livslang læring, skolegang og praktisk erfaring fra politiet og Politihøgskolen. Jeg kan ikke peke nøyaktig på hva som har vært den viktigste læringen gjennom denne tiden, men ser nå at alt kan virke inn, både små og store hendelser. Allerede da jeg skrek for første gang startet jeg å lære kommunikasjon, da min kompis kjørte i grøfta på tråsykkelen lærte jeg litt førstehjelp og omtanke. I går lærte jeg å skrive elektronisk reiseregning i ESS.

Læringen gjennom alle disse årene har gitt meg generalistkompetanse. Skrivningen av denne masteroppgaven får meg til å forstå at generalistkompetansen også kan være spesialistkompetanse. Når jeg snakker med en student eller kollega, er dette et resultat av livslang læring. I samtaler med mange mennesker gjennom et langt liv, har jeg erfart hva som er en god måte å samtale på. Dette er påbygd med teorier fra studier, film på tv og kino, romaner osv. Denne kunnskapen har gjennom møte med folk utviklet seg til en overveid og klok handling, som kan sammenlignes med en spesialist kompetanse på å samtale med folk. Allikevel havner jeg fortsatt i krangel. Dette viser at også spesialisten gjør feil, eller kan det tenkes at det flere spesialister der ute, som vet nøyaktig hvordan de skal få meg sint?

Denne erfaringen har blitt viktig i min dialog og refleksjon rundt problemstillingen, Utdanner PHS til generalistkompetanse? Jeg ønsket å finne ut hvordan generalisten blir utdannet og om PHS kan klare dette. Problemstillingen åpnet for flere svar, men først og fremst en mulighet for å kunne se noe jeg ikke var klar over.

Jeg har arbeidet ved PHS i ca 13 år. Det har gitt meg et faglig godt grunnlag for å skrive denne avhandlingen. Det har også ført til mye slit. Det har vært utfordrende å forholde meg mest mulig nøytral i avhandlingen. Kanskje er jeg for mye påvirket av miljøet og kulturen som jeg er en del av. Jeg kan ha blitt blendet for mulige spørsmål og svar, som kunne kommet frem dersom jeg ikke tilhørte dette høyskolemiljøet. Min refleksjon kan bli farget av den forståelse jeg har for skolen, følgelig blir jeg mindre kritisk enn den som står utenfor og kan skue inn i vår bedrift. Jeg føler et eierforhold til de nye fagplanene og en tanke illojalitet når jeg i stiller kritiske spørsmål til dem.

Jeg har deltatt i arbeidsgrupper og vært delaktig i arbeidsoppgaver og i kulturen på skolen. Jeg er inne i dette hver dag og mye av det jeg ser og gjør er blitt selvfølgeligheter. I denne oppgaven har jeg vært nødt til å lage tekst av mine erfaringer. Det har vært et slit, selv om kunnskapen og svarene har lagt rett foran øynene mine. Veileder prøvde å trøste med at slik er det å skrive ut sin praksis, men det var til liten trøst. Mye av det jeg skrev i begynnelsen, syntes jeg ble banalt og noen ganger direkte dumt.

Etter mye tenking, overgivelse, skriving, glede, joggeturer, samtaler med veileder, lange nedturer, mer skriving og endelig en opptur, begynte teksten å komme på plass. Det har allikevel vært utrolig vanskelig å skrive ut denne erfaringen. Da teksten begynte å komme på plass og jeg begynte å akseptere det som sto der, oppsto en ny situasjon, en ny opplevelse. Mine erfaringer og refleksjoner fikk en helt annen betydning. Den banale episoden med guttungen som mekket på sin sykkel, ble ikke lenger så banal. Jeg begynte å forstå at denne sykkelreparatøren har blitt en viktig ingrediens i min generalistkompetanse.

Jeg har aldri vært glad i å skrive. Norsk stilene på skolen var en lidelse for meg, og noe av det jeg utsatte i det lengste. Da jeg begynte å skrive på masteroppgaven, kjente jeg at mine negative tanker fra stilskrivingen kom tilbake. Som om ikke det var nok, må jeg også skrive i essayform. Som politimann er jeg vant til å skrive rapporter der man gjør rede for, dokumenterer, drøfter ulike muligheter og konkluderer. Det er mer en tradisjonell

vitenskapsteoretisk tenkemåte som kommer til uttrykk i en artikkel. Jo Bech-Karlsen skriver at essayet skal være åpent og søkende, sanselig og reflekterende.¹⁴⁷ Jeg erfarer at denne måten å skrive på kan åpne for flere spørsmål enn svar. Det er en skriveform som krever trening og som føles som en større utfordring, enn å skrive norsk stil på videregående skole. I starten kjente jeg en alvorlig skrivevegring. Etter noen tøffe uker med lite skriving og mye frustrasjon, begynte noe å skje og jeg kom endelig i gang. Etter hvert begynte skrivingen å gi meg noe, og jeg fikk en ny opplevelse av det jeg skrev. Vegringen fra å skrive forvandlet seg til en trang til å skrive.

10.1 Essay som en kritisk utprøvende metode

Skriving av essay er i seg selv en metode for refleksjon.¹⁴⁸ Kanskje er det dette som gjør at jeg føler mindre motstand til å skrive. Gjennom å skrive kjenner jeg en frigjøring av tanker og kunnskap som jeg ikke visste var der. Mine tanker blir til ord, mine erfaringer blir til tekst, og ved å lese denne teksten, begynner jeg å tenke enda mer. Torlaug L. Hoel skriver om modell 2 "integreerte modell", at skrivingen blir et hjelpemiddel for tankevirksomheten.¹⁴⁹ Denne modellen fikk meg også til å forstå at meningsinnholdet i teksten vil vokse seg frem etter hvert som jeg skriver. Min veileder ba meg gå hjem og begynne å skrive. Jeg fulgte rådet og skrev alt jeg kom på rundt min foreløpige problemstilling.

Det var skrivingen som fikk i gang tankeprosessen, som igjen ledet meg inn i nye tanker og ettertanker. Jeg har gått i dialog og reflektert med en tekst, som henter frem mine erfaringer fra mitt eget liv og praksis. Denne dialogen inkluderte også PHS sine rammeplaner, fagplaner, praksis for utdanningen. Så utvidet jeg denne dialogen opp mot vitenskapsteori som jeg hadde lest. Dette har gitt meg en ny forståelse av hva en kritisk utprøvende metode er.

Etter hvert som jeg kom inn i skrivingen, gikk jeg over i en ny fase, der jeg begynte å tenke lenge, før jeg klarte å skrive noe. Dette kjenner jeg igjen fra Hoel sin modell 1, som sier at når tankene blir klare nok kan vi skrive dem ned.¹⁵⁰ Joggeturene eller skiturene ga meg ofte en ekstra inspirasjon til å se ting klarere. I de hardeste motbakkene kunne jeg plutselig få en lys idé, og da bar det raskt hjem for å skrive det ned. I denne prosessen oppdaget jeg kunnskap

---

¹⁴⁷ Bech-Karlsen, Jo (2003) Gode fagtekster, Universitetsforlaget, s. 17

¹⁴⁸ Ibid

¹⁴⁹ Hoel, Torlaug L (2000) Tanke blir tekst, Det norske samlaget, s.29

¹⁵⁰ Ibid, s. 27

som har vært taus inntil jeg begynte å reflektere og skrive om den. Når jeg skriver ser jeg også tydeligere at litteraturen som jeg har lest og kobler inn i min dialog, gir næring til min refleksjon og fører meg dypere inn i forståelsen av hva jeg har erfart.

Skrivingen har tvunget meg til å gå i en dialog med meg selv og reflektere gjennom det som er skrevet om utdanningen og mine egne erfaringer som ansatt og tidligere elev ved den gamle etatskolen. Jeg benytter relevant litteratur som kan hjelpe meg til å få en dypere forståelse av det jeg spør om og reflekterer over.

Jeg kan ikke gå inn i en slik dialog uten å ta hensyn til mitt ståsted og mine erfaringer. Følgelig vil også min refleksjon kunne bli preget av det ståsted jeg har. Jeg vil gjerne tro at jeg har et kyndig blikk der jeg klarer å se det som er å se, fordi jeg kjenner politiutdanningen og de begreper som vedrører denne og jeg vet at jeg gjør det.¹⁵¹ Dette gir meg en stor fordel fordi jeg kjenner utdanningen svært godt i forhold til struktur, innhold og mål. Jeg kjenner det indre liv på PHS og i politietaten ganske godt, det gir meg også en særfordel fordi jeg er en del av organisasjonskulturen og kjenner mange av menneskene som arbeider der.

Min kunnskap om og tilhørighet til politiutdanningen, kan også bli en hindring for meg, til å se alt jeg bør se for å belyse min problemstilling. Fordi jeg ser på politiutdanningen som kjentmann, vil jeg tro at jeg ser dette fra et kyndig ståsted. Det er allikevel mulig at jeg kan bli blendet av min antatte kyndighet og følgelig ikke klare å se annet, enn det jeg forstår gjennom min kjennskap eller har erfaring med. Meløe beskriver dette som et dødt blikk, fordi jeg ikke klarer å se det jeg ser. Dette kan skyldes at jeg ikke har erfaring med dette eller kunnskaper nok for å tolke det jeg ser.¹⁵² Krav fra NOKUT med en sterkere akademisk tilnærming av politiutdanningen, kan ha medført innføring av kunnskap og erfaringer som jeg ikke kjenner eller har tilstrekkelig kunnskap om for å forstå. Derfor kan mine erfaringer komme til kort og jeg klarer ikke å tolke det jeg ser eller jeg kan feiltolke.

Jeg ser at arbeidet med denne oppgaven har åpnet helt nye dører for min forståelse og bevissthet på det jeg arbeider med. Kanskje vil dette arbeidet hjelpe meg til å forstå på en bedre måte hva som påvirker studenten til å bli den polititjenestemannen som samfunnet ønsker.

---

¹⁵¹ Meløe, Jacob (1979), Vitenskapsteori, tre artikler, Høgskolen i Bodø.

¹⁵² Meløe, Jacob (1979) s. 27

Gjennom skrivingen av masteroppgaven har jeg fått mulighet til å reflektere over sammenhengen mellom teori og praksis. Jeg har forsøkt å føre en dialog gjennom en refleksjon over mine egne erfaringer, med gjeldende system og praksis som igjen prøves mot relevant teori. Gjennom en slik refleksjon har jeg forsøkt å bevisstgjøre meg selv på min kunnskap og erfaring. Litteraturen skulle hjelpe meg til å tenke og klare å trenge dypere inn i mine erfaringer.¹⁵³ Dette har ført meg inn i en kritisk refleksjon, eller 2. ordensrefleksjon, som har tvunget meg til å tenke nytt og se det hele med andre øyne. Det som var en selvfølge da jeg begynte å skrive, har fått en ny betydning, fordi jeg har åpnet nye dører og funnet rom i min kunnskap og erfaring som jeg ikke visste om.

Arbeidet med masteroppgaven har fått meg til å se min egen kunnskap og erfaring i et nytt lys, men også praksisen jeg står i har fått en ny betydning. Jeg har lært å spørre på en ny måte, ikke for å få et ja eller nei svar, men for å komme dypere inn i mine egne erfaringer og den praksis jeg er en del av. Det har ført meg inn i en prosess, der jeg har fått utvikle min evne til å se og spørre.¹⁵⁴ Jeg ser nå at arbeidet med oppgaven har vært en dannelsesprosess av min egen svarevne i forhold til min egen kunnskap og praksis.

---

¹⁵³ Olsen/Oltedal(2007) Blikk på praksis s. 16-17

¹⁵⁴ Lundstøl, Jon, (2002) I dannelsens tegn, Gyldendal Akademisk, s 205

Litteraturliste:

Aristoteles (1999) Den nikomakiske etikk, Oslo: Bokklubben dagens bøker

Bech-Karlsen, J. (2003) Essayskriving for nybegynnere, Oslo: Universitetsforlaget

Bech-Karlsen, J. (1998) Jeg skriver altså er jeg, Oslo: Tano Aschehoug

Birkeland, Å. (2007) politigeneralisten, Oslo: PHS forskning

Bjørke, G. (1996) Problembasert læring, Oslo: Tano Aschehoug

Dannelsesutvalget for høyere utdanning, Innstilling, (2009)

Eide, H. & Eide, T, (2007) Kommunikasjon i relasjoner, Oslo: Gyldendal Akademisk,

Eide, S, Grelland, H.H., Kristiansen, A., Sævareid, H.I., Aasland, D.G. (2003) Fordi vi er mennesker. Bergen: Fagbokforlaget.

Finstad, L. (2000) Politiblikket, Oslo: Pax forlag A/S

Gadamer, H-G, (2003) Forståelsens filosofi, Oslo: Cappelen Akademiske forlag

Granhaug, P, Christianson, S. (2008) Handbok i rettspsykologi, Stockholm: liber

Hansen, J-E.(2001) Norsk tro og tanke, Oslo: Universitetsforlaget

Hoel, T. L. (2000) Tanke blir til ord, Oslo: Det Norske Samlaget

Imsen, G. (1998) Elevens verden, Oslo: Tano Aschehoug

Josefson, I. (1998), Läkarens yrkeskunnande. Lund, Sverige: Studentlitteratur

Lorensen, M. (1998), Spørsmålet bestemmer metoden, Oslo: Universitetsforlaget,

Lundstøl, J. (2002), I dannelsens tegn (1. utg.) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Meløe, J. Tre artikler av Jacob Meløe, Bodø: Høgskolen i Bodø

Molander, A. og Terum L.I.(2008) Profesjonsstudier. Oslo: Universitetsforlaget.

Molander, B. (1996) Kunnskap i handling, Sverige: Daidalos

Nielsen, K. og Kvale, S. (1999), Mesterlære, (1.utg.) Oslo: Ad Notam Gyldendal AS

Nordland, E. (1997) Gruppen som redskap for læring, Oslo: Ad Notam Gyldendal

Olsen, R. H. og Finstad H. (2003) Snakk om erfaring, Bodø: HBO-rapport

Olsen, R. H. og Oltedal, S. (2007) Blikk på praksis, (1.utg) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Politiet mot 2020, (2008) Politidirektoratet

Prosjektoppgave, Mot en Politihøgskole, 1990, Oslo: Universitetet Oslo

Rammeplan, PHS.

Rapport, (2006), Utkast til ny rammeplan for Bachelor – politiutdanning, Politihøgskolen

Rapport fra sakkyndig komité (2005), NOKUT, Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanning ved Politihøgskolen

Strategisk plan 2007-2012, Politihøgskolen

Skau, G. M. (2005) Gode fagfolk vokser, Oslo: Cappelen akademiske forlag

TNS gallup (2008) Politiets nasjonale innbyggerundersøkelse 2008, rapport Politidirektoratet

TNS gallup (2009) Politiets nasjonale innbyggerundersøkelse 2009, rapport Politidirektoratet

Wackerhausen, S.(2002) Humanisme, professionsidentitet og uddannelse, Århus: Hans Reitzels forlag

Wackerhausen, S. (2003) Professionsidentitet, sædvane og akademiske dyder, manuskript, Århus: Institutt for filosofi og idehistorie

Wifstad, Å. Vilkår for begrepsdannelse og praksis i psykiatri, Oslo: Tano Aschehoug

Østerberg, D. (1966, 1972) Forståelsesformer, Oslo: Pax forlag